BIATEC

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Odborný bankový časopis November 1993 Ročník I Cena 6 Sk

BANKY NEZANIKNÚ

Národná banka Slovenska bola organizátorom 81. zasadania bankových rád Medzinárodnej banky pre hospodársku spoluprácu (MBHS) a 58. zasadania Medzinárodnej investičnej banky (MIB). Členskými krajinami oboch bánk sú krajiny združené v bývalej RVHP.

Vo väčšine členských štátov oboch bánk sa vplyvom reformujúcich sa ekonomík výrazne zmenili podmienky a niektoré štáty nesplácajú úvery. Slovensko si svoje záväzky voči týmto bankám plní. MBHS i MIB preto hľadajú spôsob, ako v nových podmienkach ďalej spolupracovať. Treba zdôrazniť, že situácia, v ktorej sa obe banky nachádzajú, odráža ekonomickú situáciu členských krajín.

Slovenská republika má šesťpercentný podiel v MBHS a päťpercentný podiel v MIB. Za člena MBHS ju prijali na tohtoročnom jarnom zasadaní.

Bratislavské rokovanie sa zaoberalo vyriešením otázky vyrovnania vzájomných platobných záväzkov členských krajín a určilo ďalší smer činnosti oboch bánk. Zástupcovia členských krajín sa dohodli, že banky nezaniknú, budú pokračovať vo svojej činnosti a slúžiť na obnovu a rozšírenie vzťahov medzi členskými krajinami a na oživenie obchodu. Prijali návrh, že všetky otázky súvisiace s platením úverov sa budú riešiť formou dvojstranných dohovorov a definitívne závery sa potvrdia na budúcoročnom jarnom zasadaní v Moskve.

Počas rokovania sa guvernér Národnej banky Slovenska Vladimír Masár a viceguvernér Marián Tkáč stretli s predsedom Centrálnej banky Ruskej federácie V. V. Geraščenkom

Slovensku republiku na zasadaní zastupovali: (sprava) vedúci delegácie viceguvernér NBS Ing. Marián Tkáč, CSc., Ing. Albína Schrammová, vrchný riaditeľ prezidiálneho úseku Ing. Štefan Králik (obaja NBS) a Ing. Alexander Dmitrenko, MF SR

Obsah

Vzdelávanie v bankovníctve 6
Súčasný stav a perspektívy vzdelávania v Slovenskej štátnej sporiteľni 8
Spolupráca podmieňuje výsledok 10
Správa o menovom vývoji v Slovenskej republike za 1. polrok 1993 11
V Dolnej Krupej o budúcnosti 27
Na skusoch v Amerike 28
Obchod bez peňazí 29
Nová bankovka s najvyššou nominálnou hodnotou 31

Contents

Professional Training in Banking 6
Present State and Prospects of Training in the Slovak State Savings Bank 8
The Result Depends on Cooperation 10
Repo rto nthe Monetary Development in the Slovak Republik in the 1st Half of 1993 (Appendix) 11
On Banking Training in Dolná Krupá 27
Gaining Experience in America 28
Transactions without Money 29
New Banknotes of the Highest Nominal Value 31

Inhalt

Fortbildung im Bankwesen 6
Aktueller Stand und Aussichten der Fortbildung in der Slowakischen Staatssparkasse 8
Resultate sind durch die Zusammenarbeit bedingt 10
Währungsentwicklung in der Slowakischen Republik Halbjahresbericht 1993 (Beilage) 11
Zukunftsaussichten in Dolná Krupá 27
Erfahrungen sammeln in Vereinigten Staaten 28
Bardgeldlos 29
Neue Banknote mit höchsten Nominalwert 31

BIATEC
odborný bankový časopis

november 1993

Vydavateľ:
Národná banka Slovenska

Redakčná rada:
Ing. Marián Tkáč, CSc. (predseda), Ing. Jozef Kreutz, Ing. Štefan Králik, Ing. Monika Siegelová, Mgr. Soňa Babincová, Ing. František Szikhart, Ing. Rudolf Autner, Ing. Adam Celušák, CSc., Ing. Vladimír Valach, Ing. Miroslav Littmann, Elena Ondriašová, Ing. Gabriela Miklóšová, Ing. Egon Hlavatý, DrSc., Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.

Redakcia:
šéfredaktorka
Mgr. Soňa Babincová
zástupkyňa šéfredaktorky
Ing. Alica Polónyiová
výtvarná redaktorka
Katarína Krošláková

Adresa redakcie:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2
818 54 Bratislava
tel.: 210 3400, 210 3034, 210 4406
fax: 210 3035

Bežný účet NBS Bratislava:
916-67288-002/0720

Ročné predplatné: 72 Sk

Tlač a distribúcia:
VORX, spol. s r. o.
Iljušinova 2
851 01 Bratislava

Termín odovzdania rukopisov:
12.11. 1993

Dátum vydania: 24. 11. 1993

Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľstvom pôšt Bratislava pod č. 830 zo dňa 16. 3. 1993

Registračné číslo:
MK SR 698/92

1. str. obálky
Zámok v Dolnej Krupej, kde organizuje svoje vzdelávacie akcie aj Inštitút bankového vzdelávania NBS
Foto: Ján Sláma

Z vedenia NBS

Direktórium Národnej banky Slovenska posudzovalo na svojom októbrovom rokovaní návrh na zrušenie Opatrenia NBS pri uskutočňovaní niektorých úhrad voči devízovému cudzincovi. Toto opatrenie, ktoré nadobudlo platnosť 2. februára 1993, pomohlo krátkodobo priaznivo ovplyvniť platobnú bilanciu SR vo výdavkovej časti tým, že odsunulo niektoré platby za bežný dovoz. Súčasne boli v období preddevalvačného očakávania pozastavené platby za tovar vopred.

Odklad platieb sa netýka dovozov, ktoré sa realizujú v rámci kooperačných dohôd, podnikových bartrov a ani dovozov z krajín, s ktorými máme clearingový styk. NBS udelila všeobecné výnimky na dovoz liekov, ropy, krmív a citlivo pristupuje aj k udeľovaniu individuálnych výnimiek.

Direktórium konštatovalo, že opatrenie NBS z 2. februára 1993 splnilo očakávanie, pretože utlmilo nápor na devízové prostriedky po oddelení meny a navrhlo Bankovej rade NBS toto opatrenie zrušiť. Takýto postup sa navrhol aj s ohľadom na určitú stabilizáciu platobnej bilancie a súčasný stav devízových rezerv.

Členovia direktória posudzovali aj súčasnú situáciu na trhu krátkodobých cenných papierov a štátnych dlhopisov, situáciu v menovom vývoji v SR za august t.r. Prerokovali tiež Informáciu o prístupoch Národnej banky Slovenska v riešení problematiky poľnohospodárstva v súlade s uznesením Národnej rady Slovenskej republiky č. 251/1993.

-IP-

Kontakty

Guvernér Národnej banky Slovenska Vladimír Masár sa zúčastnil pracovného stretnutia s prezidentom Deutsche Bundesbank, Hansom Tietmeyerom, na ktorom ho informoval o súčasnom vývoji bankovníctva na Slovensku. Rokovali aj o otázkach menovej politiky a o postavení centrálnej banky.

V ten istý deň (1.novembra) sa guvernér Národnej banky Slovenska zúčastnil vo Frankfurte výstavy o finančníctve Českej republiky a Slovenskej republiky, ktorej usporiadateľmi boli Nemecko-české a Nemecko-slovenské hospodárske združenie a Pražské Veletrhy, spol. s ručením obmedzeným.

-JM-

Banky podporujú školstvo

Rozvoj bankovníctva si v súčasnosti i z hľadiska perspektívy vyžaduje systematickú prípravu bankových odborníkov. Práve v oblasti prípravy bankových pracovníkov s úplným stredoškolským vzdelaním je systém štátneho školstva nášmu bankovníctvu dlžníkom. Vzhľadom na objektívnu potrebu špecializovanej stredoškolskej prípravy pre bankovníctvo pri súčasných finančných problémoch v rezorte školstva iniciovala Všeobecná úverová banka, a. s. , myšlienku priamej finančnej podpory stredoškolskej prípravy mladej bankovej generácie. Od počiatku získala táto myšlienka podporu Národnej banky Slovenska, Investičnej a rozvojovej banky, a. s., Slovenskej poľnohospodárskej banky, a. s. a Poštovej banky, a. s. Po rôznych počiatočných úvahách o možnostiach tejto podpory priklonili sa zástupcovia zúčastnených bánk k návrhu založiť Nadáciu na podporu stredného finančného školstva.

Okrem základného cieľa, ktorý vyplýva z názvu nadácie, bude sa táto orientovať najmä na finančnú podporu nadštandardných vzdelávacích aktivít formou netradičných tréningových metód s výrazným praktickým zameraním. Priblíženie vyučovacích metód bankovej praxi si vyžiada nielen výraznejšiu materiálnu podporu bánk, ale aj priame lektorské pôsobenie bankových odborníkov. Napriek tomu, že nadácia bude podporovať vytypované obchodné akadémie v Bratislave a Banskej Bystrici, neuzatvára sa ani ďalším oprávneným požiadavkám na podporu stredného bankovníckeho a finančného školstva. Bude tiež podporovať odborné súťaže študentov v domácich alebo zahraničných bankách.

Direktórium Národnej banky Slovenska schválilo na svojom zasadnutí dňa 14.10.1993 účasť Národnej banky Slovenska v Nadácii na podporu stredného a finančného školstva, ako aj výraznú finančnú podporu jej činnosti.

Okrem uvedených bánk avizujú vstup do nadácie i Priemyselná banka, a. s., Košice a Slovenská kreditná banka, a. s., Bratislava. Predpokladá sa, že nadácia získa ďalšiu podporu aj zo strany Asociácie bánk a poisťovní Slovenska.

Založenie nadácie a najmä jej úspešné pôsobenie výrazne skvalitní prípravu stredoškolsky vzdelaných bankových pracovníkov. Ich odborný profil musí zodpovedať požiadavkám bankovej praxe. Správna rada nadácie bude plniť veľmi dôležitú úlohu - kontrolovať zodpovedné plnenie cieľov a efektívne využívanie prostriedkov nadácie. Treba zdôrazniť, že prostredníctvom nadácie bude mať náš bankový sektor možnosť účinne a bezprostredne ovplyvňovať odbornú profiláciu, kvalitu a úroveň stredného bankového a finančného školstva.

Ing. Dušan Garay

Rodí sa nová banka

Koncom októbra privítali rekonštrukciou poznačené a pracovným ruchom nasýtené priestory ČSAD KOMZ v Banskej Bystrici na tlačovej besede zástupcov tlače a rozhlasu.

Inžinier Ján Beňo, riaditeľ spoločnosti ČSAD KOMZ, a.s., informoval o vznikajúcej Dopravnej banke. 8.10.1993 dostala táto akciová spoločnosť rozhodnutie guvernéra Národnej banky Slovenska o povolení pôsobiť ako banka. Dopravná banka začne svoju činnosť naplno rozvíjať približne v polovici budúceho roka. Prednostne bude pôsobiť v doprave. Okrem centrály v Banskej

Bystrici už teraz pripravuje expozitúry vo viacerých mestách, najmä na strednom Slovensku. Postupne sa rozrastie na územie celého Slovenska. Zástupcovia novovznikajúcej banky kladú veľký dôraz na prípravnú fázu. Po skončení stavebných a rekonštrukčných prác bude nasledovať montáž centrálneho počítača radu IBM ES/9000, personálnych počítačov IBM, zavádzanie a oživovanie relačnej databázy a aplikačného softwaru. Banke bude slúžiť najmodernejšia technika, ktorá od prvej chvíle umožní priamy kontakt so všetkými expozitúrami. Súbežne s rekonštrukčnými prácami prebieha aj výber a príprava pracovníkov.

Dopravná banka so základným kapitálom 300 miliónov Sk bude po Priemyselnej banky, a.s. a Komunálnej banke tretou finančnou inštitúciou s centrálou mimo hlavného mesta.

Ľubomír Motyčka

Rokovanie s misiou Svetovej banky

Počas svojho dvojtýždňového pracovného pobytu na Slovensku sa stretli členovia misie Svetovej banky páni Albert Martinez a Shamsher Singh na rokovaní s generálnym riaditeľom Slovenskej poisťovne, a.s., a predsedom predstavenstva Istrobanky, a.s., Ing. Vladimírom Horváthom, generálnym riaditeľom Istrobanky, a.s., Ing.Ivanom Šramkom a jeho námestníkom Ing. Jaroslavom Zubákom. Ing. Horváth na úvod oznámil hosťí s činnosťou Slovenskej poisťovne, rozsahom poskytovaných služieb a jej podnikateľskými aktivitami. V ďalšej časti rozhovoru sa zaujímali zástupcovia Svetovej banky o otázky legislatívnej úpravy poisťovníctva na Slovensku a konkurenčného prostredia v poisťovníctve. Predmetom rokovania boli i produkty Slovenskej poisťovne, a.s., spôsob jej riadenia, štruktúra vlastníkov a ďalšie aktuálne otázky. Partneri sa oboznámili s genézou vzniku ISTROBANKY, a.s., a jej hlavnými cieľmi. V tejto súvislosti sa prerokovali aj všeobecné problémy slovenského bankovníctva, ako napr. leasing ako jeden z nových finančných aktivít na Slovensku.

- ah -

Návšteva misie Svetovej banky na pôde Istrobanky, a.s. Zľava: Ing. I. Šramko, Ing. V. Horváth, Shamsher Singh, Albert Martinez a Ing. Ladislav Zubák.

Rozhodnutie NBS

Banková rada na svojom mimoriadnom zasadaní (17. 11. 1993) prerokovala a schválila návrh vyhlášky NBS o vydaní bankoviek s nominálnou hodnotou 1000 Sk do obehu a stiahnutí okolkovaných bankoviek 1000 Sk z obehu.

NBS v tejto súvislosti oznámila, že v poslednom čase dostala od príslušných orgánov SR určité signály, ktoré upozorňujú na možnosti narušenia doteraz plynulej výmeny okolkovaných bankoviek za nové slovenské bankovky. Urýchlená výmena bankoviek bola preto v záujme ochrany stability slovenskej meny. Tisíckorunové bankovky označené kolkami zostali riadnym zákonným platidlom do 22. októbra 1993. NBS upozornila na možnosť výmeny okolkovaných bankoviek za nižšie nominály vo všetkých peňažných ústavoch SR do 5. novembra 1993. NBS zároveň oznámila, že nové slovenské bankovky v hodnote 1000 Sk budú v obehu od 29. októbra 1993.

-IP-

Opatrenie na ochranu meny

Guvernér Národnej banky Slovenska Vladimír Masár a minister vnútra Slovenskej republiky Jozef Tuchyňa spolu s ďalšími poprednými predstaviteľmi NBS a MV SR objasnili na tlačovej besede príčiny, ktoré viedli k predčasnej výmene tisíckorunových bankoviek. Týmto opatrením sa zabránilo vstupu veľkého množstva nelegálnych tisíckorunových bankoviek do obehu, ochránila sa kúpna sila obyvateľov Slovenska. Ako zdôraznil minister Tuchyňa, išlo zo strany NBS a MV SR o preventívne opatrenie, ktoré zabránilo makroekonomickým škodám. Vyšetrovanie a zhromažďovanie dôkazov pokračuje.

Guvernér Národnej banky Slovenska Vladimír Masár označil rozhodnutie banky za správne a úspešné. Požiadal novinárov, aby tlmočili občanom, ktorým výmena spôsobila nepríjemnosti, ospravedlnenie Národnej banky Slovenska. Zároveň upozornil na možnosť vymeniť si tisíckorunové bankovky do 28. februára 1994, avšak len na základe zdokumentovanej žiadosti.

-sb-

VZDELÁVANIE V BANKOVNÍCTVE

Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.
Ekonomická univerzita , Bratislava

V systéme vzdelávania sú tri hlavné formy

• **Rekvalifikácia** sa zameriava na zvládnutie poznatkov v novom odbore činnosti, ktorú pracovník doposiaľ nevykonával. Potrebu rekvalifikácie vyvoláva najmä zavádzanie nových produktov do bankovej činnosti a strategické zmeny v orientácii banky. Ako príklad z oblasti nových produktov možno uviesť v súčasnosti aktuálnu požiadavku - zvládnuť v bankách operácie, ktoré súvisia s peňažným a kapitálovým trhom. Zo zmien v orientácii banky možno uviesť proces univerzálnosti v špecializovaných bankách, ktorý si vyžaduje rozšíriť ponuku bankových služieb o nové oblasti, ktoré sa doposiaľ v banke nerozvíjali.

• **Inovácia** poznatkov slúži na oboznámenie sa s novými produktami, trendami vývoja v jednotlivých oblastiach bankovej činnosti, na aktualizáciu vedomostí. V štátoch s vysokým stupňom bankarizácie absolvuje pravidelne každý pracovník raz za tri roky inovačný kurz.

• **Zvyšovanie kvalifikácie** je potrebné, ak pracovník prechádza na vyššiu riadiacu funkciu . Každý postup predpokladá zvládnuť riešenie širšieho okruhu problémov. Požiadavku detailne zvládnuť konkrétny súbor pracovných postupov nahrádza potreba analytickej práce a následnej syntézy informácií z viacerých oblastí. Práca sa stáva náročnejšou na tvorivosť a abstraktné myslenie. Zvyšuje sa význam prijímaných riešení, pribúda požiadavka riadiť stále väčší tím odborníkov. Preto jedným z predpokladov na zvládnutie nových úloh je zvýšenie kvalifikácie.

Vzdelávanie v bankovníctve je sústavný proces. Práca v banke si vyžaduje vysoký stupeň odbornej kvalifikácie, ktorá sa dá získať iba spojením vzdelávania s vykonávaním bankovej praxe. Osvojenie si odborných poznatkov je nevyhnutným predpokladom na zvládnutie náročných úloh, s ktorými sa pracovník banky stretáva vo svojej každodennej práci.

Na zabezpečenie potrieb vzdelávania slúžia dva druhy inštitúcií:

- **špecializované vzdelávacie inštitúcie** (napríklad Inštitút bankového vzdelávania v Bratislave, Slovenská sporiteľnická akadémia SŠTSP), ktoré pôsobia priamo v bankovej sústave,
- **vysoké školy**, ktoré poskytujú komplexnejší súbor poznatkov, avšak na všeobecnej úrovni. Preferujú teoretické aspekty.

Škola a banky

V ďalšej časti sa zameriam na problematiku vzdelávania v bankovníctve na vysokých školách. Mnohoročnú tradíciu vo výchove pracovníkov má Ekonomická univerzita v Bratislave (predtým Vysoká škola ekonomická). V súčasnosti sa problematika bankovníctva vyučuje vo všetkých troch formách vysokoškolského štúdia, a to v rámci:

- bakalárskeho štúdia,
- inžinierskeho štúdia,
- postgraduálneho štúdia.

Z hľadiska inštitucionálneho vzdelávanie v bankovníctve zabezpečuje **Katedra peňažníctva** Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity. Štúdium bankovníctva je obsiahnuté v špecializácii **Finančná sústava a peňažníctvo.**

Štúdium v tejto špecializácii sa zameriava na dva základné celky. Prvý tvorí finančná sústava a druhý peňažníctvo. Vo finančnej sústave sa štúdium orientuje na oblasť verejných financií a teórie a politiky podnikateľských financií. Peňažníctvo zahŕňa oblasť bankovníctva a poisťovníctva, ako aj medzinárodné peňažné vzťahy. Pravda, študenti musia mať dostatočné vedomosti aj z iných oblastí ekonomiky, aby pochopili mechanizmus ekonomického života.

Oba celky vychádzajú z toho, že študent má možnosť zvoliť si sám kombináciu predmetov v rámci tohto bloku voliteľných predmetov. Môže tak realizovať svoje záujmy a ďalej sa profilovať. Paleta povinných a voliteľných predmetov je koncipovaná tak, aby priblížila štúdium potrebám ekonomiky a inštitúciám, ktoré ju prostredníctvom finančných a úverovo-menových nástrojov riadia a ovplyvňujú. Súbor všetkých predmetov v III. a ďalších ročníkoch má vytvoriť predpoklady na to, aby sa absolvent mohol uplatniť vo viacerých sférach riadenia a podnikateľských aktivít. Tomuto cieľu má pomáhať aj nový systém v obsahu špeciálnych seminárov, kde sa analyzujú konkrétne a aktuálne problémy finančnej teórie a politiky. Veľký dôraz sa

kladie aj na štúdium cudzích jazykov.

V súčasnosti študuje na Národohospodárskej fakulte 1703 študentov (1240 na dennom štúdiu, 300 na štúdiu popri zamestnaní a 163 na bakalárskom štúdiu). Štúdium sa organizuje v dvoch stupňoch. Prvý stupeň štúdia sa orientuje na základné predmety, je zameraný všeobecnejšie, trvá dva roky. Na prvom stupni študuje teraz 1025 poslucháčov. Prvý kontakt s bankovníctvom získajú študenti už v spoločnom základe - predmete **Financie a mena.** Získajú v ňom základné poznatky z finančnej a menovej problematiky. Vzťah k bankovníctvu majú v tomto predmete najmä tieto okruhy problémov:

- mena a menová sústava,
- organizácia a riadenie bankovníctva,
- finančný trh a burza cenných papierov,
- medzinárodný peňažný obeh a platobný styk,
- menová analýza.

Pri postupe na II. stupeň štúdia si môžu študenti zvoliť špecializáciu Finančná sústava a peňažníctvo. Keďže o túto špecializáciu je veľký záujem a kapacita finančných katedier neumožňuje zapísať na túto špecializáciu všetkých záujemcov, rozhodujú predchádzajúce výsledky štúdia. Zo 678 študentov II. stupňa študuje v tejto špecializácii 453. Štúdium na II. stupni chápeme ako otvorené, s vysokou mierou voliteľnosti. Študent si môže zvoliť až polovicu predmetov, a tak prispieť k svojmu osobnému profilovaniu. Základné predmety sú však povinné, čím sa garantuje získanie potrebného rozsahu odborných vedomostí. Zameranie jednotlivých predmetov sa postupne mení. Konkrétnejšie sú koncipované predmety najmä v III. ročníku. Vo IV. a V. ročníku dominujú predmety teoreticky náročnejšie.

Vstupným bankovníckym predmetom v tejto časti štúdia je **Organizácia a technika bankových operácií.** Predmet sa zaoberá bankovými operáciami, ktoré sa používajú v krajinách s trhovou ekonomikou. Ďalej sa uvádzajú špecifiká používania týchto operácií v našich podmienkach. Samostatnú súčasť tvoria operácie centrálnej banky. V druhej časti sa analyzujú operácie komerčných bánk - vkladové, úverové, platobný styk, operácie s cennými papiermi a ostatné bankové obchody.

Na tento predmet nadväzuje **Menová teória a politika.** Cieľom predmetu je oboznámiť poslucháčov so základmi menovej teórie a hlavnými problémami menovej politiky. Má umožniť poslucháčom pochopiť najdôležitejšie súvislosti menovej teórie a politiky a pripraviť ich na koncepčnú prácu v emisnej banke a iných centrálnych riadiacich orgánoch. Menová problematika v závere štúdia graduje v predmete **Menová analýza a prognóza.**

Druhým nadväzujúcim predmetom je **Finančný trh.** Cieľom predmetu je poskytnúť poznatky z oblasti finančného trhu, jeho segmentov a nástrojov, ktoré sa v ňom používajú, operácii s nimi (emisia, úschova, správa, obchody s cennými papiermi), poznatky o inštitúciách, ktoré vystupujú na finančnom trhu (burzy, RM-systém, investičné fondy a investičné spoločnosti a pod.). Pozornosť sa bude venovať aj metódam oceňovania investícií na finančnom trhu.

Štúdium bankovníctva vrcholí v predmete **Bankovníctvo.** Jeho cieľom je dôkladne preniknúť do problematiky miesta bánk v ekonomickom systéme a skúmať komerčnú banku ako podnikateľský subjekt. Obsahovo sa tento predmet zameriava na:

- bankovú sústavu a typológiu bánk,
- emisnú banku a emisný systém,
- komerčnú banku a jej organizáciu,
- riadenie bánk,
- podnikanie komerčných bánk:
  - bankový kapitál,
  - likvidita komerčnej banky,
  - riziko bankového podnikania,
  - analýza bankovej klientely.

Základné predmety dopĺňa niekoľko **voliteľných predmetov,** ktoré sa zameriavajú spravidla na špecifické oblasti bankovníctva (napr. Medzinárodný finančný trh, Bankový management a pod.). Za najaktívnejšiu formu výučby možno považovať **špeciálne semináre** z peňažníctva. Ich obsah určuje učiteľ podľa svojho osobného odborného zamerania, pričom sa využívajú najnovšie poznatky výskumu v uvedenej oblasti.

Ako vidno, za posledné štyri roky prešlo štúdium bankovníctva veľkou štrukturálnou a obsahovou prestavbou. Obsah predmetov je kompatibilný s predmetmi na popredných svetových univerzitách. Pedagogický proces vedú nielen učitelia fakulty, ale aj významní odborníci z praxe. Už tretí rok po sebe sa bankovníctvo paralelne prednáša aj v anglickom jazyku. A to zabezpečujú učitelia, ktorí prichádzajú na Národohospodársku fakultu Ekonomickej univerzity zo Spojených štátov amerických na dlhodobé prednáškové pobyty. Sponzorujú ich zahraničné inštitúcie.

V súčasnosti je najväčším problémom finančné zabezpečenie štúdia. Zdroje štátneho rozpočtu stačia len na udržiavanie školy pri živote, neumožňujú však financovanie rozvojových projektov. Výsledkom sú odchody popredných odborníkov a perspektívnych učiteľov z akademickej pôdy do hospodárskej praxe, čo nepriaznivo vplýva na úroveň pedagogického procesu. Túto situáciu pomáha prekonať **Nadácia Národohospodárskej fakulty.** Jej cieľom je získavať prostriedky pre študentov a učiteľov fakulty. Hradia sa z nich náklady na študijné pobyty a stáže v zahraničí, prípadne štipendiá alebo projekty a Cena Nadácie NHF EU. Zakladateľmi nadácie sú: Národohospodárska fakulta so Všeobecnou úverovou bankou, a. s., Creditanstalt, Wien, Slovenskou štátnou sporiteľňou, š. p. ú., Tatrabankou, a. s., Investičnou a rozvojovou bankou, a. s., Čs. asociáciou poisťovní a Technopolom, a. s. Medzi ďalších významných donátorov patria podniky Nafta Gbely, Matador Púchov a S.I.T.

Príspevok chce upozorniť bankových pracovníkov, najmä mladých, na ďalšie možnosti vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie, osobného odborného rastu. Je to proces náročný, zodpovedný a dlhodobý. Jeho výsledky sa prejavujú postupne. Zvyšovaniu úrovne tohto procesu by nepochybne pomohli i ďalšie bankovnícke výchovné a vzdelávacie centrá pri Národnej banke Slovenska, komerčných bankách, v školstve, a to nielen v Bratislave. Príkladom je Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici.

SÚČASNÝ STAV A PERSPEKTÍVY VZDELÁVANIA V SLOVENSKEJ ŠTÁTNEJ SPORITEĽNI

Ing. Arnošt Novotný
Slovenská sporiteľničná akadémia

Ciele vzdelávania

Ciele vzdelávania sú odvodené od strategických cieľov Slovenskej štátnej sporiteľne (ďalej SŠTSP) a sú podmienené prostriedkami a termínmi ich realizácie. Najvšeobecnejšie vyjadrený strategický cieľ - **dotváranie univerzálnej komerčnej banky so zachovaním významného postavenia v oblasti akumulácie primárnych zdrojov od obyvateľstva a s rozširovaním nových činností a produktov pre individuálnu fyzickú a právnicku klientelu, mestá, obce i ďalšie ekonomické subjekty** - vytvára základňu pre ďalšie, hierarchicky nižšie postavené ciele, užšie súvisiace s procesom vzdelávania. Sú to najmä tieto ciele:

- cieľavedomou flexibilnou organizáciou a zodpovedajúcimi funkčnými väzbami vytvárať podmienky na efektívne využívanie ľudských zdrojov,
- perspektívne zameranou personálnou politikou zabezpečovať primeraný rast počtu pracovníkov podľa konkrétnych rozvojových potrieb, systematickým, praktickým a efektívnym vzdelávaním zvyšovať kvalifikáciu, rozvoj odborných a riadiacich schopností pracovníkov.

Ciele vzdelávacieho procesu sú štrukturované z hľadiska

- predpokladaného efektu,
- obsahu,
- času,
- formy.

Z hľadiska **predpokladaného efektu** pôjde najmä o rozvoj osobnosti pracovníkov, zvýšenie adaptability pracovníkov na meniace sa profesijné podmienky, upevňovanie identifikácie pracovníkov so SŠTSP a rozvoj osobnosti pracovníkov.

Čo sa týka **obsahu vzdelávania**, uvažuje sa s týmito základnými oblasťami, v ktorých by sa mali pracovníci sporiteľne pripravovať:

a/ **sporiteľňová (banková) prevádzka** - mala by tvoriť najvýznamnejšiu a najrozsiahlejšiu časť výučby, ktorá by zahŕňala širokú škálu problémov od vkladovej služby, tvorby zdrojov, úverov, platobného styku až po rozvoj agendy súvisiacej s devízovým, kapitálovým a peňažným trhom atď.,

b/ **sporiteľňový (bankový) mamažment** s dôrazom na ekonomické, právne, ako aj psychologické a sociologické stránky, aspekty podnikania a vedenia ľudí, organizácie práce, bankovej stratégie a pod.,

c/ **správanie a vystupovanie pracovníkov sporiteľne** (s dôrazom na psychologické a sociálne stránky styku s klientami, vystupovanie a kultúru pracovníkov, medziľudské vzťahy na pracovisku, utváranie vzťahu pracovníka k sporiteľni a pod.),

d/ **ovládanie a využívanie výpočtovej techniky** v jednotlivých činnostiach sporiteľne, využívanie osobných počítačov v riadiacich a administratívnych činnostiach.

Osobitnú oblasť predstavuje vlastná špecializovaná jazyková príprava pracovníkov.

Tento prehľad však treba považovať za relatívny a otvorený. Jednotlivé oblasti sú vo svojom vnútri rôzne diferencované, navzájom sa však prelínajú a dopĺňajú.

Obsah vzdelávania a jeho základné oblasti sú podmienené aj predpokladanými základnými skupinami, na ktoré sa bude vzdelávanie orientovať. Sú to najmä tieto skupiny:

- **noví pracovníci**, ktorí by mali absolvovať základné kurzy, kde sa oboznámia s poslaním sporiteľne, jej organizáciou a činnosťou a prakticky sa pri-

Slovenská sporiteľničná akadémia bola zriadená 1. decembra 1992. Jej poslaním je koncepčne a metodicky pripravovať, organizovať a realizovať ucelený systém vzdelávania zameraný na zvyšovanie kvalifikácie odborných a riadiacich pracovníkov sporiteľne. Táto vzdelávacia činnosť je zameraná na bezprostrednú transformáciu poznatkov do praktickej činnosti odborných a riadiacich pracovníkov sporiteľne.

pripravia na vykonávanie základných činností v sporiteľni.

• **špecialisti** (odborní pracovníci sporiteľne), ktorí predstavujú najpočetnejšiu, a preto aj vnútorne veľmi pestro diferencovanú skupinu. Základ ich prípravy bude v špeciálnych kurzoch, na ktoré bude nadväzovať rozsiahla ponuka odborných seminárov,

• **riadiaci pracovníci**, ktorých vzdelávanie bude pozostávať z dvoch základných oblastí, a to z ďalšieho prehlbovania a rozvíjania odbornej činnosti, ktorú vykonávajú a z problematiky manažmentu s dôrazom na ekonomické, právne, sociálne a psychologické otázky podnikania, bankovej stratégie, vedenia ľudí a pod.

Z hľadiska **času** sa zameriame na dlhodobé cykly sústredení kombinované so samoštúdiom a praxou, strednodobé kurzy (14 a viacdňové), krátkodobé školenia (jeden až päťdňové) a jednorázové prednášky a semináre.

V procese vzdelávania budeme uplatňovať najmä:

a/ **obligatórne formy vzdelávania**, ako sú adaptačné kurzy, kurzy základov komerčného bankovníctva, kurzy špecializovaných bankových operácií a kurzy manažmentu,

b/ **fakultatívne formy vzdelávania**, najmä prednášky, semináre, praktické cvičenia, exkurzie, stáže, výučba cudzích jazykov.

Predpoklady a prostriedky na dosiahnutie cieľov

Základným predpokladom inštitucionálnej povahy, resp. opodstatnenosti existencie Slovenskej sporiteľničnej akadémie, je efektívnosť vzdelávacieho procesu. Ide pritom najmä o efektívnosť v zmysle použiteľnosti sprostredkovaných poznatkov v praktickej činnosti pracovníkov sporiteľne a v prispievaní k tvorbe celkového imidž SŠTSP.

K ďalším podstatným náležitostiam patrí **komplexnosť** a **systematickosť** interpretácie informácií. Osobitne vo všeobecnejších formách vzdelávania (napr. v adaptačnom kurze) treba upozorniť na poslanie a postavenie SŠTSP v rámci bankovej sústavy, vytvoriť základy poznania sporiteľne a v nadväzujúcich kurzoch cieľavedome a systematicky vytvárať súhrn potrebných poznatkov.

Nemenej významné a potrebné sú i ďalšie vlastnosti podmieňujúce dosiahnutie stanovených cieľov - **inovačnosť** a **flexibilita**. Prednášky lektorov a učebné texty musia trvale prinášať nové poznatky frekventantom jednotlivých kurzov. Obsah prednášok a textov sa musí stále prispôsobovať novým požiadavkám praxe a tiež formy vzdelávania musia vychádzať z meniacich sa podmienok existencie sporiteľne.

Významným predpokladom účinnosti procesu vzdelávania je adekvátna úroveň a intenzita **motivácie** účastníkov. Musí vychádzať z prirodzeného záujmu o nové informácie, o zlepšenie metodických návodov a zdokonalenie praktického výkonu v bankových činnostiach. Okrem toho si však musí každý pracovník sporiteľne uvedomovať aj ďalšie dva aspekty - podmienenosť odmeňovania a funkčného postupu dosiahnutým stupňom sporiteľňového vzdelávania.

Iba prepojením všetkých troch zložiek motivácie možno dosiahnuť synergický efekt prejavujúci sa rozvojom osobnosti, prijímaním a praktickým uplatňovaním nových poznatkov, ponukou ďalších, resp. kvalitnejších služieb klientom. Tieto predpoklady sú jednou stranou mince, tou druhou sú prostriedky, ktorými sa reálne dajú stanovené ciele dosiahnuť. Prostriedky na dosiahnutie cieľov možno štruktúrovať najmä do týchto oblastí:

• **personálnej** - zostaviť pedagogicky, odborne a psychologicky dobre pripravenú skupinu interných a externých lektorov,

• **organizačnej** - vytvoriť funkčnú a flexibilnú štruktúru pedagogicko-výkonných pracovníkov zabezpečujúcich hlavnú činnosť,

• **materiálno-technickej** - zabezpečiť vhodné priestory na výkon vzdelávacích činností, v potrebnom rozsahu vybaviť akadémiu didaktickými pomôckami a technikou na súčasnej technickej úrovni,

• **ekonomickej** - vypracovať a rešpektovať nákladové kritériá pri ich realizácii,

• **informačno-edičnej** - založiť a udržiavať logicky usporiadanú informačnú základňu pre lektorov i frekventantov, vydávať informačné zdroje, zostavovať informačné prehľady o kurzoch a školeniach a učebné texty, prípadne prednášky.

Subjekty a formy spolupráce

Investície do vzdelávania sú nielen finančne, ale najmä koncepčne náročné. Tvorbe koncepcie musí predchádzať analýza potrieb, ich štrukturovanie z hľadiska úrovne a foriem a determinovanie ciest, ktorými možno dosiahnuť strategické ciele.

Rozvinuté vzdelávacie bankové inštitúty, napr. nemecké, rakúske a anglické, vytvorili za desiatky rokov svojej existencie využiteľné know-how. Práve spolupráca s domácimi a zahraničnými partnermi umožnila podstatne skrátiť nábeh činnosti sporiteľničnej akadémie.

Okrem účinnej pomoci odborných útvarov ústredia SŠTSP treba osobitne vyzdvihnúť vzájomnú výmenu informácií a skúseností s úsekom výchovy Českej spořitelny, a. s., s Inštitútom bankového vzdelávania, City Univerzity Bratislava, Asociáciou vzdelávania dospelých, Ústavom ďalšieho vzdelávania ekonómov a manažérov Ekonomickej univerzity v Bratislave a s Ústavom vzdelávania v stavebníctve.

K najvýznamnejším zahraničným inštitútom, s ktorými spolupracujeme, patrí predovšetkým nemecká Nadácia sporiteľní pre medzinárodnú spoluprácu, Nemecká a Bavorská sporiteľňová akadémia, ktoré nám pomohli prekonať začiatočné problémy najmä v oblasti obsahového zamerania, metodických inštruktáží pre lektorov, finančnej i materiálnej. Veľmi pozitívne sa vyvíja i spolupráca s rakúskym sporiteľníckym zväzom.

Za prioritnú formu spolupráce považujeme výcvik lektorov pre vzdelávací proces, a to prostredníctvom špeciálnych seminárov, hospitácií na kurzoch a skúškach i stážových pobytov. Nezabudli sme ani na účastníkov našich vzdelávacích akcií. Pripravujeme účasť nemeckých a rakúskych lektorov na našich seminároch a školeniach, a tiež účasť našich pracovníkov na seminároch a školeniach v Rakúsku a v Bavorskej sporiteľňovej akadémii, stáže špecialistov v zahraničí a pod.

Všetky tieto formy spolupráce sú konkretizované terminovo i tematicky, s presne definovanými cieľmi. Hoci so spoluprácou prakticky iba začíname, prvé výsledky sú už viditeľné. Úroveň nášho zatiaľ nie veľmi početného lektorského zboru je vysoká, technické vybavenie zodpovedá súčasnej úrovni, účastníci jednotlivých vzdelávacích projektov pozitívne hodnotia ich obsah, štruktúru i zabezpečenie. Využitie ďalších možností spolupráce prinesie praktické výsledky nielen sporiteľničnej akadémii, ale hlavne všetkým absolventom, pracovníkom SŠTSP.

SPOLUPRÁCA PODMIEŇUJE VÝSLEDOK

Ing. Dušan Garay, CSc.
Inštitút bankového vzdelávania, Bratislava

Bankovníctvo je rýchlo sa rozvíjajúci sektor, ktorý má perspektívu a je dôležitým faktorom trhového hospodárstva. V tejto súvislosti sa môžeme zamyslieť nad otázkou, či sa bankovníctvo rozvíja komplexne a proporcionálne , vrátane ľudského faktora. Myslím si, že práve ľudský rozmer patrí v rozvoji bankovníctva k tým najpodstatnejším. Názor, že skutočným kapitálom banky je schopný manažment a kolektív pracovníkov, je oprávnený. Skúsenosti bankovníctva vyspelých západných krajín jednoznačne potvrdzujú význam prípravy a zvyšovania kvalifikácie bankových pracovníkov. Je to významná súčasť personálneho manažmentu bánk.

KONTAKTY

Výchova a príprava bankových odborníkov, napríklad v Spojených štátoch amerických, je založená na fungovaní komplexného a vnútorne veľmi členitého systému bankového vzdelávania. Mal som možnosť oboznámiť sa s ním, študovať ho. V každej banke funguje vnútorný vzdelávací systém so spracovanými príručkami (trainig manual), ktoré usmerňujú odborný rast pracovníka v súlade so systematickým riadením jeho pracovnej kariéry. Úlohy, ktoré prevyšujú kapacitné a kvalifikačné možnosti odborných útvarov jednotlivých bánk, plnia vyššie nadstavbové vzdelávacie inštitúcie. Je to napr. Americký bankový inštitút, ale aj množstvo vysokých bankových škôl, ktoré spolupracujú s bankovými asociáciami jednotlivých štátov únie a Americkej bankovej asociácie. Tento vzdelávací systém, ktorý zachytáva 1200 komerčných bánk USA, pracuje veľmi úspešne.

Môžeme konštatovať, že k uvedeným skúsenostiam sa približuje aj pôvodná stratégia Inštitútu bankového vzdelávania (IBV). V súčasnosti je inštitút jediným profesionálnym vzdelávacím pracoviskom na výchovu a vzdelávanie pracovníkov v bankovom sektore Slovenska.

Inštitút bankového vzdelávania ako súčasť Národnej banky Slovenska prezentuje zároveň jej úsilie konkrétnym spôsobom pomáhať rovíjať slovenské bankovníctvo. Od vzniku inštitútu sme popri vlastných vzdelávacích aktivitách podporovali aj budovanie a rozvoj vnútrobankových systémov vzdelávania. Po dvoch rokoch skúseností sa v pôsobení vnútrobankových systémov vzdelávania v jednotlivých bankách dosiahol pokrok, ale zďaleka nie optimálny stav. Rozdiely v úrovni sú výrazné.

Budova Inštitútu bankového vzdelávania v Bratislave na Tomášikovej ulici

Tento stav určuje nielen odbornosť a kvalifikáciu personálneho obsadenia útvarov vzdelávania, ale neraz je indikátorom úrovne personálneho riadenia a manažmentu banky vôbec. Preto jedným z dôležitých smerov pôsobenia Inštitútu bankového vzdelávania v Bratislave je podporovať rozvoj vnútrobankových systémov vzdelávania a poskytovať odborným útvarom bánk metodickú a odborno-poradenskú pomoc.

ZÁUJEM

Teší nás poznatok, že bankoví pracovníci sa radi učia a majú vysokú mieru vnútornej motivácie. Táto skutočnosť nás všetkých, ktorí pôsobíme v bankovom vzdelávaní inšpiruje, povzbudzuje, ale zároveň aj zaväzuje. Otázka konečnej konkrétnej efektívnosti vzdelávacieho procesu je v odbore vzdelávania dospelých takpovediac prapôvodná. Kto čaká, že vzdelávanie prinesie okamžité kvantifikovateľné výsledky, mýli sa. Vypočítať mieru ekonomického výsledku nových vedomostí sa zatiaľ nikomu nepodarilo. Porovnanie výsledku pracovného pôsobenia zamestnanca pred štúdiom a po absolvovaní je pod vplyvom dlhodobého trendu pozitívnych zmien, ktoré sa pôsobením komplexu zložitého pradiva ekonomických a psychosociálnych faktorov nepretržite odrážajú v celkovej úrovni banky. Rovnako v jej vnútorných a vonkajších služobných a medziľudských vzťahoch. Chcem tiež upozorniť na veľmi dôležitú skutočnosť, ktorá úzko súvisí s úrovňou a kvalitou prípravy

(Pokračovanie na str. 27)

SPRÁVA O MENOVOM VÝVOJI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA 1. POLROK 1993

Menový vývoj je neoddeliteľný od vývoja reálnej ekonomiky SR, ktorý v 1. polroku 1993 ovplyvnili viaceré mimoriadne faktory – predovšetkým vznik samostatnej republiky, zavedenie samostatnej meny a zmeny v daňovom systéme. Tieto, ale aj niektoré ďalšie udalosti skomplikovali fungovanie ekonomiky SR v treťom roku transformácie na trhovú ekonomiku a oddialili jej oživenie a rast. Makroekonomiku SR charakterizuje v polroku 1993 pokles HDP o približne 6 %, jedenásťpercentná nezamestnanosť, aktívne saldo platobnej bilancie, nízka zadlženosť a mierna inflácia, ktorá je po vylúčení efektu zavedenia dane z pridanej hodnoty porovnateľná s viacerými európskymi krajinami s trhovou ekonomikou.

Menový vývoj prebiehal v neštandardných ekonomických podmienkach transformujúcej sa ekonomiky SR a pri relatívne nepriaznivých externých podmienkach daných recesiou vo vyspelých krajinách Západu a hyperinfláciou niektorých krajín Východu. Národná banka Slovenska (ďalej NBS) vytýčila na rok 1993 ako prioritné dva ciele: minimalizovať vzostup domácej cenovej hladiny a udržať vnútornú konvertibilitu slovenskej koruny. Realizáciou týchto cieľov začala NBS budovať svoju domácu i zahraničnú dôveryhodnosť.

1. MENOVÝ VÝVOJ

Štruktúra prezentovaných okruhov menového vývoja je klasická: peňažná zásoba, úvery a vklady, úrokové miery, platobná bilancia, devízové rezervy, dlhová služba, rozpočtové hospodárenie, peňažný a kapitálový trh. Existujúci bankový štatistický informačný systém nám zatiaľ neumožňuje primerane spoľahlivo analyzovať menovú bázu NBS.

1.1 Peňažná zásoba

Peňažná zásoba (menový agregát M2) vzrástla v 1. polroku t. r. o 6,6 mld. Sk a koncom júna dosiahla 230,2 mld. Sk. Z pohľadu štruktúry peňažnej zásoby vývoj jej jednotlivých komponentov výrazne ovplyvnilo rozdelenie meny. V dôsledku menovej odluky došlo k presunu hotovosti obyvateľstva i podnikov na korunové vklady v obchodných bankách.

Z uvedených dôvodov bol vývoj dvoch základných komponentov štruktúry peňažnej zásoby rozdielny. Kým menový agregát M1 (peniaze) zahŕňajúci obeživo a neterminované vklady poklesol o 6,9 mld. Sk, druhá časť agregátu (kvázipeniaze) obsahujúca korunové a devízové depozitá vzrástla o 13,5 mld. Sk.

Na pokles peňažného agregátu M1 vplýval najmä vývoj obeživa, ktorý bol v 1. polroku charakterizovaný dvoma odlišnými vývojovými etapami súvisiacimi s menovou odlukou. Po delení majetku ŠBČS sa celoštátne vykázaný stav obeživa rozdelil v pomere 2:1, takže Slovenskej republike pripadlo 33,1 mld. Sk. Skutočný stav obeživa v SR, osobitne nesledovaný, bol podľa kvalifikovaných odhadov nižší. Do výmeny bankoviek sa znížil hromadným vkladaním na úsporné vklady o objem peňažných prostriedkov prevyšujúcich limit kolkovateľných bankoviek. K 28. 2. 1993 bol stav obeživa v SR podľa evidencie NBS 18,8 mld Sk, do 30. 6. 1993 sa zvýšil na sumu 26,5 mld. Sk.

Predpokladáme, že v druhom polroku t. r. sa bude stav obeživa ďalej zvyšovať, aj keď pomalšie ako v prvých mesiacoch po kolkovaní. Očakávame, že koncom roka dosiahne sumu asi 30–31 mld. Sk.

Druhou významnou zložkou peňažnej zásoby sú kvázipeniaze, ktoré na rozdiel od poklesu agregátu M1 vykázali nárast o 13,5 mld. Sk a ovplyvnili tým zvýšenie celej masy peňazí. K nárastu došlo v oboch zložkách kvázipeňazí. Korunové terminované depozitá sa zvýšili o 7,3 mld. Sk a dosiahli 101,0 mld. Sk. Relatívne najväčší prírastok vykázali vklady v cudzej mene, ktoré vzrástli o 6,2 mld. Sk, t. j. o 46,8 %. Ich stav koncom júna dosiahol 19,7 mld. Sk, z čoho vyše 70 % tvorili devízové úspory obyvateľstva.

Hodnota valút predaných bankami dosiahla v zahraničnom cestovnom ruchu za 1. polrok 5,1 mld. Sk a bola o 32,6 %, t. j. o 1,2 mld. Sk vyššia ako v porovnateľnom období minulého roku. Na druhej strane hodnota nakúpených valút dosiahla len 3,5 mld. Sk a v porovnaní s vlaňajškom len nepatrne vzrástla. Rozdiel medzi nakúpenými a predanými valutami predstavoval 1,6 mld. Sk v neprospech nakúpených valút.

Peňažná zásoba k 30. 6. 1993
(bez Fondu národného majetku)

(v mil. Sk)

	1. 1. 1993	31. 3. 1993	30. 6. 1993	Zmena			Index
				1. štvrťrok	2. štvrťrok	1. polrok	30. 6/1. 1. 93
Likvidné pasíva M2	223 581	215 711	230 208	-7 870	14 497	6 627	1,030
Peniaze M1	116 411	100 136	109 469	-16 275	9 333	-6 942	0,940
Obeživo	33 069	21 896	26 468	-11 173	4 572	-6 601	0,800
Neterminované vklady	83 342	78240	83 001	-5 102	4 761	-341	0,996
- obyvateľstvo	26 457	32 375	30 316	5 918	-2 059	3 859	1,146
- podniky	56 130	43 795	51 701	-12 335	7 906	-4 429	0,921
- poisťovne	755	2 070	984	1 315	-1 086	229	1,303
Kvázi peniaze	107 170	115 575	120 739	8 405	5 164	13 569	1,127
Terminované depozitá	93 758	98 396	101 047	4 638	2 651	7 289	1,078
- obyvateľstvo	72 926	74 650	74 208	1 724	-442	1 282	1,018
- podniky	5 886	9 763	12 459	3 877	2 696	6 573	2,117
- poisťovne	14 946	13 983	14 380	-963	397	-566	0,962
Vklady v cudzej mene	13 412	17 179	19 692	3 767	2 513	6 280	1,468
- obyvateľstvo	11 054	12 534	14 114	1 480	1 580	3 060	1,227
- podniky	2 358	4 645	5 578	2 287	933	3 220	2,366

1.2 Vývoj úverov a vkladov

Korunové úvery, ktoré poskytli komerčné banky podnikateľskej sfére a obyvateľstvu v 1. polroku t. r. dosiahli celkový stav 246,4 mld. Sk a vzrástli oproti skutočnosti na začiatku roka o 4,4 %, t. j. o 10,4 mld. Sk. Čo sa týka štruktúry týchto úverov, v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roku vysoko vzrástli úvery v súkromnom sektore vrátane drobných živnostníkov a družstiev (index 143,0 %). Zdržanlivý prístup bánk pri úverovaní štátnych podnikov a organizácií sa pre ich nestabilitu vo výrobnej činnosti a tým aj finančnej situácii prejavil v polročnom poklese stavu úverov (8,5 %) oproti vlaňajšej skutočnosti.

Vývoj prírastku úverov v jednotlivých mesiacoch 1. polroku 1993

	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	1. polrok spolu
Prírastok 1993	-1,0	+1,4	-0,5	+3,0	+3,0	+4,5	+10,4

Najvyšší prírastok úverov sa kumuloval v súkromnom sektore vrátane družstiev. Úverová podpora domáceho súkromného podnikania a súkromného podnikania so zahraničnou kapitálovou účasťou dosiahla od začiatku roka 13,5 mld. Sk a bola v porovnaní s celkovým prírastkom úverov v ekonomike o 3,1 mld. Sk vyššia. Tým vzrástla celková výška úverov v tomto sektore oproti východisku roka o 17,0 %.

Účelové využitie prírastku úverov v súkromnom sektore do výšky 37 % krylo investičné potreby, na prechodný nedostatok zdrojov sa použilo 23,7 %, na obežné prostriedky a obchodné pohľadávky 15,6 %. Kategória prechodne nelikvidných, pochybných a sporných úverov narástla o 2,8 mld. Sk a ich podiel na celkových úveroch sa zvýšil na 10,6 % oproti 1,5 % v minulom roku. Stagnácia procesu privatizácie ovplyvnila pokles úverov na podporu privatizačného procesu od začiatku roka o 1,7 mld. Sk. Ich podiel na celkovom stave úverov tvoril 12,1 % a klesol o 5,1 boda oproti vlaňajšku.

V sektore štátnych nefinančných organizácií dosiahlo znižovanie úverov za 5 mesiacov roka 6,1 mld. Sk, v značnej miere však bolo eliminované júnovým zvýšením úverov o 2,9 mld. Sk. Ich stav k 30. 6. 1993 klesol oproti východisku roka o 3,2 mld. Sk, t. j. o 2,5 %. Najväčší pokles v porovnaní so stavom na začiatku roka zaznamenalo úverové krytie investičných potrieb o 4,2 mld. Sk, t. j. o 13,6 %, obežné prostriedky a sezónne náklady o 1,2 mld. Sk, a krytie prechodného nedostatku zdrojov o 0,7 mld. Sk.

V sektore obyvateľstva pokračovala tendencia znižovania stavu pôžičiek, ktoré od začiatku roka klesli o 1 mld. Sk (za to isté obdobie vlani o 0,8 mld. Sk). Tento pokles nastal zrušením poskytovania pôžičiek tzv. sociálneho charakteru, t. j. na bytovú výstavbu a mladomanželských pôžičiek.

Z odvetvového hľadiska sa najvyšší objem (6,7 mld. Sk) z celkového prírastku úverov realizoval v spracovateľskom priemysle a tvoril až 64,2 %. Najvýraznejšie bolo zvýšenie úverov v textilnej, odevnej a kožiarskej výrobe (o 22,1 %), v ostatnom spracovateľskom priemysle o (12,0 %) a v hutníctve a strojárstve (o 8,0 %). Z ďalších odvetví vo výstavbe a stavebníctve (o 19,9 %) a v poľnohospodárstve, poľovníctve a rybolove o 10,8 %. Z nevýrobných odvetví najmä v odvetviach obchodu, odbytu, pohostinstva a ubytovania, dopravy, skladovania, cestovného ruchu a spojov, spolu o 17,1 %. K poklesu úverov o 5,6 % došlo v ostatných, bližšie nešpecifikovaných činnostiach.

Vecná štruktúra celkového stavu úverov sa v priebehu polroka podstatnejšie nezmenila, s výnimkou úverov na prechodne nelikvidné, pochybné a sporné pohľadávky, ktorých stav sa

Časová štruktúra úverov a vkladov

	k 1. 1. 1993		k 30. 6. 1993	
	mld. Sk	%	mld. Sk	%
Úvery spolu	**236,0**	**100,0**	**246,4**	**100,0**
z toho:				
krátkodobé	82,9	35,1	92,8	37,7
strednodobé	50,6	21,4	48,9	19,8
dlhodobé	102,5	43,5	104,7	42,5
Vklady spolu	**188,6**	**100,0**	**187,7**	**100,0**
z toho:				
krátkodobé	135,7	72,0	134,4	71,6
strednodobé	46,4	24,6	46,7	24,9
dlhodobé	6,5	3,4	6,5	3,5
neterminované	69,3	36,7	57,3	30,5
terminované	26,2	13,9	32,6	17,4
ostatné	93,1	49,4	97,8	52,1

zhoršením návratnosti skôr poskytnutých úverov zvýšil o 4,8 mld. Sk na 39,1 mld. Sk. Z celkového prírastku úverových zdrojov sa tak neproduktívne viazalo až 46,2 %, a to najviac v štátnom sektore (70,1 %), v súkromnom sektore jedna štvrtina a necelých 5 % v organizáciách nezaradených do sektorov.

Súčasný vysoký stupeň rizika obchodných bánk pri poskytovaní nových úverov sa v hodnotenom polroku prejavil najmä v prírastku krátkodobých úverov o 9,9 mld. Sk oproti 8,0 mld. Sk v minulom roku. Prírastok dlhodobých úverov síce vzrástol o 2,3 mld. Sk, nedosiahol však úroveň vlaňajšieho rastu o 4,0 mld. Sk. Strednodobé úvery klesli v porovnaní s vlaňajším rastom až o 7,9 mld. Sk.

K stavu úverov v korunovej oblasti treba pripočítať objem úverov v konvertibilných menách, ktoré poskytli komerčné banky právnickým a fyzickým osobám. Tieto úvery zaznamenali v porovnaní so stavom na začiatku roka zvýšenie o 4,2 mld. Sk a dosiahli sumu 6,4 mld. Sk.

Celkový stav úverov v korunách a cudzích menách k 30. 6. 1993 predstavoval sumu 252,8 mld. Sk.

Úhrnné primárne korunové vklady bánk od nebankových subjektov dosiahli k 30. 6. 1993 stav 187,7 mld. Sk a klesli oproti východisku roka o 0,9 mld. Sk, t. j. o 0,5 %. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roku tohtoročný vývoj vkladov zaostal za vlaňajším rastom o 6,3 mld. Sk.

Prírastky vkladov podľa jednotlivých mesiacov 1. polroka 1993 (v mld. Sk):

	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	1. polrok spolu
Medzimesačný prírastok vkladov							
r. 1993	+1,5	-1,6	-1,0	0	+3,7	-3,5	-0,9
r. 1992	-1,9	-2,4	+0,3	+1,2	+7,8	+0,4	+5,4
Rozdiel	+3,4	+0,8	-1,3	-1,2	-4,1	-3,9	-6,3

Porovnanie údajov potvrdzuje nepriaznivý trend znižovania primárnych vkladov obchodných bánk s výnimkou dvoch mesiacov. Prírastok vkladov v januári vo výške 1,5 mld. Sk vyvolali mimoriadne okolnosti súvisiace s pripravovanou výmenou peňazí. Prejavilo sa to predovšetkým v nútených vysokých úložkách hotovosti obyvateľstva na účtoch v bankách v objeme 9,6 mld. Sk. Reálne existujúce riziko znehodnocovania vkladov, rast životných nákladov a očakávaná devalvácia po vytvorení samostatnej slovenskej koruny ovplyvnili vkladovú aktivitu obyvateľstva v ďalšom období. Výška pôvodného prírastku týchto vkladov sa v nasledujúcich mesiacoch postupne znižovala a k 30. 6. 1993 klesla na 5,1 mld. Sk.

Polročný vývoj vkladov negatívne ovplyvňoval aj súkromný podnikateľský sektor vrátane družstiev. Pokračujúce narastanie debetných zostatkov na bežných a kontokorentných účtoch bánk aj v tomto sektore ovplyvnilo pokles vkladov oproti východisku roka o 0,6 mld. Sk.

Mimorozpočtové prostriedky federálnych, republikových a miestnych orgánov sa znížili z 18,6 mld. Sk na začiatku roka na 8,4 mld. Sk. Na úbytku vkladov o 10,2 mld. Sk sa v rozhodujúcej miere podieľajú prostriedky v správe Ministerstva privatizácie získané v procese malej privatizácie a prevedené vo výške 7,8 mld. Sk na Fond národného majetku s prísnym účelovým určením. Časť týchto prostriedkov ovplyvnila prírastok vkladov v štátnom sektore, ktorý dosiahol sumu 3,2 mld. Sk. Zníženie vkladov miestnych orgánov a orgánov s predošlou federálnou pôsobnosťou dosiahlo 3,3 mld. Sk.

Z odvetvového hľadiska prírastok vkladov vykazujú obchodné banky iba v obchode, odbyte, pohostinstve a ubytovaní o 1,4 mld. Sk a v odvetví dobývania nerastných surovín o 1,0 mld. Sk. V ostatných odvetviach výška vkladov klesla pod ich východiskový stav zo začiatku roka.

Čo sa týka časovej štruktúry vkladov, zmenila sa v prospech terminovaných vkladov na 17,4 % oproti 13,9 % na začiatku roka a v neprospech neterminovaných vkladov, ktoré z 36,8 % k 1. 1. 1993 klesli na 30,5 % koncom polroka. Podiel úsporných vkladov na celkovej výške vkladov vzrástol zo 49,3 % na začiatku roka na 52,1 % koncom júna.

Na rozdiel od poklesu korunových vkladov zachovali sa vysoké tempá rastu v devízových vkladoch. Stav devízových vkladov v hodnote 19,7 mld. Sk pri 47,0 % dynamike rastu najviac ovplyvnili vklady domácich a zahraničných občanov. Ich objem 14,1 mld. Sk bol do značnej miery vytváraný odložením nakupovaných valutových prostriedkov na turistiku, valút z pracovných príjmov v zahraničí, zahraničných ciest a pod. Ovplyvnilo ho aj predđevalvačné očakávanie, a tým aj vyššie zhodnocovanie vkladov v cudzej mene. Devízové vklady právnických subjektov dosiahli objem 5,6 mld. Sk.

Celková výška vkladov v oboch peňažných okruhoch predstavovala sumu 207,4 mld. Sk.

Vývoj úverov a vkladov

Sektorové členenie

(v mld. Sk)

	Stav k 1. 1. 1993	Stav k 30. 6. 1993	Index 30. 6. 1993 / 1. 1. 1993
Úvery spolu	**236,0**	**246,4**	**104,4**
z toho sektor:			
– štátny	131,3	128,1	97,6
– súkromný	79,3	92,8	117,0
– obyvateľstvo	19,8	18,8	94,9
– ostatné	5,6	6,7	119,6
Vklady spolu	**188,6**	**187,7**	**99,5**
z toho sektor:			
– štátny	37,2	40,4	108,6
– súkromný	26,6	26,0	97,7
– obyvateľstvo	99,4	104,5	105,1
– republikové a miestne orgány	18,5	8,4	45,4
– ostatné	6,9	8,4	121,7

1.3 Vývoj úrokových mier

Vývoj úrokových mier z úverov v priebehu prvého polroku t. r. je charakteristický miernym nárastom o 1,3 boda, a to z 13,38 % na 14,71 % v porovnaní s decembrom 1992 (údaje za december a celý rok 1992 o úrokových mierach sú iba za ČSFR, osobitne za SR sa tieto údaje nesledovali). Vyšší ako priemerný nárast úrokových mier zaznamenali krátkodobé úvery, a to o 2,94 boda z 15,26 % na 18,20 %. Pri strednodobých a dlhodobých úveroch sa úroková miera zmenila len nepatrne (+0,4–0,5 boda). To plne korešpondovalo s úverovou politikou obchodných bánk na rok 1993, ktorá vzhľadom na hospodársku situáciu SR a nedostatok zdrojov na úverovanie podnikateľskej sféry i obyvateľstva preferovala rýchlu návratnosť prostriedkov a menšiu rizikovosť.

Výraznejšie vzrástli úrokové miery z úverov v slovenských bankách so zahraničnou účasťou a v pobočkách zahraničných bánk, kde priemerná úroková miera predstavovala 17,72 %, prípadne 16,88 %, čo súvisí s nedostatkom zdrojov, ich cenou a vyššími nákladmi pri rozvíjaní vlastnej činnosti.

Čo sa týka sektorov, výraznejší nárast priemerných úrokových mier je vo verejnom sektore, a to o 3,25 boda z 13,49 % v decembri 1992 na 16,74 % v júni t. r. Tento rast úrokovej miery je spojený s celkovou hospodárskou situáciou verejných organizácií, kde došlo k poklesu úverov oproti východisku roka o 3,2 mld. Sk, so zvýšením platobnej neschopnosti a rastom objemu úverov po lehote splatnosti, kde sú vysoké sankčné úroky (až do výšky 33 %).

Priemerné úrokové miery v súkromnom sektore oproti úrovni na začiatku roka klesli z 15,30 % na 14,30 %. Tento vývoj ovplyvnil výraznejší pokles v prípade dlhodobých úverov, a to zo 14,98 % na 10,43 %. K rastu priemerných úrokových mier došlo pri krátkodobých úveroch z 15,57 % na 17,39 % a pri strednodobých úveroch z 15,26 % na 15,76 %. V tomto sektore sa zvýšil aj objem úverov od začiatku roka, a to o 13,5 mld. Sk. Ukazuje sa, že pre súkromné podnikateľské subjekty so spoluvlastníctvom zahraničného kapitálu, ktoré vstupujú do privatizácie, nepredstavujú vysoké úrokové miery žiadnu bariéru. Ich dopyt po úveroch pritom vysoko prevyšuje ponuku.

Diferencovanejší vývoj úrokových sadzieb bol v štruktúre pôžičiek podľa ich návratnosti. Pri pôžičkách s krátkodobou splatnosťou do 1 roka sa úrokové miery pohybovali v medzimesačnom priemere od 9,87 % až do 12,87 %. Podstatne vyššie sadzby boli v prípade pôžičiek so splatnosťou od 1 do 4 rokov, ktoré dosahovali rozpätie 16,80 % až 17,74 %.

Priemerné úrokové miery z pôžičiek obyvateľstvu boli v hodnotenom období v podstate stabilizované a pohybovali sa v rozpätí 4,88 %–5,04 %. Nízke úrokové sadzby od 2,94 % do 3,01 % v prípade dlhodobých pôžičiek obyvateľstvu boli ovplyvnené tzv. pôžičkami sociálneho charakteru, predovšetkým na bytovú výstavbu a mladomanželskými pôžičkami s veľmi nízkym úrokovým zaťažením.

Priemerná úroková miera z vkladov vo všetkých bankách vzrástla oproti decembru 1992 o 1,3 boda (zo 6,58 na 7,88 %), pričom výraznejší prírastok bol zaznamenaný pri krátkodobých vkladoch o 2,57 boda (na 10,69 %), strednodobých o 0,73 boda (na 12,95 %) a dlhodobých vkladoch o 3,84 boda (na 18,30 %). Úroveň úrokovej miery však podstatne ovplyvňovala nízka priemerná úroková sadzba z neterminovaných vkladov (3,02 %).

Celkový rast úrokových mier z vkladov, podstatne vyšší v malých bankách, súvisel s nízkym celkovým stavom primárnych vkladov, nebol však z hľadiska vkladateľa dostatočne motivačný. Ich úroveň sa ani konkurenčne výraznejšie nepresadzovala. Záujem obchodných bánk sa orientoval najmä na súkromný sektor, čo odrážala celková úroveň úrokových mier, ktorá sa zvýšila o 2,47 boda (z 2,75 % na 5,22 %), z toho u neterminovaných o 1,38 boda (z 2,10 % na 3,48 %).

Úrokové miery z vkladov vo verejnom sektore ostali takmer nezmenené (6,45 %–6,98 %).

U obyvateľstva priemerné úrokové miery vkladov nepatrne vzrástli a koncom júna dosahovali 9,13 %. Úroveň úrokových mier pri neterminovaných vkladoch sa pohybovala nevýrazne nad 2 %. Pri terminovaných vkladoch predstavovala priemerná sadzba 12 %, z toho úročenie krátkodobých vkladov 10,37 %, strednodobých 12,68 % a dlhodobých 18,50 %.

Doplnkové cenové motivačné prvky, ako sú dodatočné príplatky, prémie, bonusy, zľavy, výhry a pod., ktoré viaceré obchodné banky postupne uplatňovali, sa v hodnotenom období na vývoji ich primárnych zdrojov výraznejšie neprejavili. Úrokové miery z vkladov nepôsobili dostatočne stimulačne. Úroveň inflácie, ktorá k 30. 6. 1993 vzrástla oproti decembru 1992 o 14,2 %, pri priemernej úrokovej miere z celkových vkladov 7,88 % potvrdzuje zápornú hodnotu reálnej úrokovej sadzby a tým vysokú mieru znehodnocovania vkladov, naviac zvyšovanú zdaňovaním tzv. kapitálového výnosu (úrokov) z vkladov.

Úrokové miery z úverov vo významnej miere ovplyvňovali najmä tieto faktory:

- cena primárnych a sekundárnych zdrojov (vklady od organizácií a obyvateľstva, medzibankové vklady, refinančné úvery),
- ponuka a dopyt po úveroch,
- monopolné postavenie niektorých bánk,
- nerozvinutý peňažný trh,
- tvorba rezerv pre prípad rizika bankrotov časti podnikov.

Celkový hospodársky pokles a obmedzenie peňažných tokov medzi podnikateľskými subjektami a bankami, rozdelenie ČSFR a pokles druhotných vkladov českých bánk na Slovensku ovplyvnili zvýšenie ceny primárnych a sekundárnych zdrojov.

Cena medzibankových vkladov predstavovala koncom polroka pri terminovaných vkladoch priemernú úrokovú mieru 15,72 %.

Úrokovú politiku možno hodnotiť ako dosť nepružnú a ešte stále negatívne ovplyvňovanú do značnej miery dominantným postavením SŠTSP v oblasti vkladov a VÚB v oblasti úverov.

1.4. Platobná bilancia a vývoj devízových rezerv

Celková (konsolidovaná) platobná bilancia SR sa skladá z troch segmentov: z platobnej bilancie v konvertibilných menách, z platobnej bilancie s ČR a platobnej bilancie v nekonvertibilných menách.

Konvertibilné meny

V hodnotenom období dosiahla platobná bilancia pasívne saldo –5,0 mld. Sk, čo ovplyvnil najmä stav na kapitálovom účte (–5,4 mld. Sk).

Saldo bežného účtu (0,4 mld. Sk) je na jednej strane výsledkom aktívneho salda bilancie služieb (5,4 mld. Sk) a jednostranných prevodov (1,7 mld. Sk), ako aj pasívneho salda obchodnej bilancie (–6,7 mld. Sk) na druhej strane.

Kapitálový účet za 1. polrok t. r. dosahuje pasívne saldo –5,4 mld. Sk. Veľkosť pasívneho salda je zapríčinená najmä vývojom

Platobná bilancia SR za 1. polrok 1993

Oddelenie platobnej bilancie

	Konvertibilné meny		Nekonvertibilné meny		Česká republika		Konsolidovaná bilancia	
	v mil. Sk	v mil. USD	v mil.Sk	v mil. USD	v mil.Sk	v mil. USD	v mil. Sk	v mil. USD
Obchodná bilancia	-6 736,8	-232,3	-279,6	-9,6	2 766,8	95,4	-4 249,6	-146,5
Vývoz (f. o. b.)	41 377,4	1 426,7	325,3	11,2	30 831,9	1 063,1	72 534,6	2 501,0
Dovoz (f. o. b.)	48 114,2	1 659,0	604,9	20,9	28 065,1	967,7	76 784,2	2 647,5
Bilancia služieb	5 403,0	186,3	78,0	2,7	3 025,0	104,3	8 506,0	293,3
Príjmy	15 668,0	540,2	311,0	10,7	14 182,0	489,0	30 161,0	1 040,0
Doprava	5 521,0	190,4	0,0	0,0	1 238,0	42,7	6 759,0	233,1
Cestovný ruch	1 916,0	66,1	272,0	9,4	447,0	15,4	2 635,0	90,9
Úroky	2 048,0	70,6	4,0	0,1	4 302,0	148,3	6 354,0	219,1
Ostatné služby	6 183,0	213,2	35,0	1,2	8 195,0	282,6	14 413,0	497,0
Výdavky	10 265,0	353,9	233,0	8,0	11 157,0	384,7	21 655,0	746,7
Doprava	1 008,0	34,8	0,0	0,0	249,0	8,6	1 257,0	43,3
Cestovný ruch	2 401,0	82,8	222,0	7,7	586,0	20,2	3 209,0	110,6
Úroky	1 494,0	51,5	1,0	0,0	2 183,0	75,3	3 678,0	126,8
Ostatné služby	5 362,0	184,9	10,0	0,3	8 139,0	280,6	13 511,0	465,9
Jednostranné prevody	1 759,0	60,7	-3,0	-0,1	1 457,0	50,2	3 213,0	110,8
Inkasá	2 778,0	95,8	0,0	0,0	3 827,0	132,0	6 605,0	227,7
Platby	1 019,0	35,1	3,0	0,1	2 370,0	81,7	3 392,0	117,0
Bežný účet	425,2	14,7	-204,6	-7,1	7 248,8	249,9	7 469,4	257,5
Čistý stredno a dlhodobý kapitál	5 783,0	199,4	-4,0	-0,1	-444,0	-15,3	5 335,0	184,0
Priame investíce	3 407,0	117,5		0,0	-308,0	-10,6	3 099,0	106,9
Portfóliové investície	359,0	12,4		0,0	80,0	2,8	439,0	15,1
Úvery prijaté zo zahraničia	53,0	1,8	-4,0	-0,1	82,0	2,8	131,0	4,5
Čerpanie	2 589,0	89,0	0,0	0,0	126,0	4,3	2 715,0	93,6
Splátky	-2 536,0	-87,4	-4,0	-0,1	-44,0	-1,5	-2 584,0	-89,1
Úvery poskytnuté do zahraničia	1 964,0	67,7	0,0	0,0	-298,0	-10,3	1 666,0	57,4
Čerpanie	-84,0	-2,9		0,0	-298,0	-10,3	-382,0	-13,2
Splátky	2 048,0	70,6		0,0	0,0	0,0	2 048,0	70,6
Čistý krátkodobý kapitál	-11 239,0	-387,5	270,0	9,3	2 055,0	70,9	-8 914,0	-307,4
Kapitálový účet	-5 456,0	-188,1	266,0	9,2	1 611,0	55,5	-3 579,0	-123,4
Chyby a omyly	612,8	21,1		0,0		0,0		
Celková bilancia	-5 030,8	-173,5	61,4	2,1	8 859,8	305,5	3 890,4	134,1
Zmena devízových rezerv	4 418,0	152,3		0,0		0,0		

Poznámka: použitý kurz USD = 29,002 Sk/USD

krátkodobého kapitálu (-11,2 mld. Sk). Takmer vo všetkých jej sektoroch došlo k odlevu kapitálu:

- v podnikovej sfére následkom poklesu dovozných záväzkov (-2,6 mld. Sk),
- vo sfére bankovníctva (komerčných bánk) v dôsledku promptných vkladov a úverov v zahraničných peňažných ústavoch (-1,8 mld. Sk), krátkodobých vkladov v zahraničných peňažných ústavoch (-2,6 mld. Sk),
- v ostatnom sektore v dôsledku zabezpečenia devízových zdrojov komerčných bánk (2,9 mld. Sk).

Devízové rezervy NBS klesli v 1. polroku o 4,4 mld. Sk.

Nekonvertibilné meny

Platobná bilancia v oblasti nekonvertibilných mien dosiahla aktívne saldo 61 mil. Sk najmä v dôsledku priaznivého vývoja na kapitálovom účte (266 mil. Sk).

Bežný účet (-205 mil. Sk) je ovplyvnený predovšetkým pasívnym saldom obchodnej bilancie (-280 mil. Sk), ktoré svojou veľkosťou prevyšuje aktívne saldo bilancie služieb (78 mil. Sk).

Aktívne saldo kapitálového účtu (266 mil. Sk) ovplyvňujú finančné väzby na účte krátkodobého kapitálu, kde je pasívne saldo bankového sektora (-242 mil. Sk) v podstate kompenzované splátkami podnikateľských subjektov – nerezidentov (596 mil. Sk).

Vzťahy k Českej republike

Vo vzťahu k Českej republike dosahuje Slovensko aktívne saldo platobnej bilancie (8,8 mld. Sk). Je to výsledok aktívnych sáld bežného (7,2 mld. Sk) a kapitálového účtu (1,6 mld. Sk).

Aktívne saldo bežného účtu kladne ovplyvňuje obchodná bilancia (2,8 mld. Sk), bilancia služieb (3,0 mld. Sk) a jednostranné prevody (1,4 mld. Sk).

Veľkosť aktívneho salda kapitálového účtu ovplyvňuje hlavne krátkodobý kapitál (2,0 mld. Sk). Na objeme krátkodobého kapitálu sa podieľa predovšetkým dovozný záväzok podnikateľskej sféry (2,1 mld. Sk). Na účte krátkodobého kapitálu je súčasne podchytený nárast finančných prostriedkov, ktorý vznikol z odpredaja devízových prostriedkov komerčným bankám na doplnenie ich zdrojov (2,9 mld. Sk). Popri uve-

dených pozitívnych činiteľoch, ktoré ovplyvňujú veľkosť krátkodobého kapitálu, treba na druhej strane zohľadniť krátkodobé vývozné pohľadávky podnikovej sféry (–2,6 mld. Sk), ktoré v konečnom dôsledku korekčne pôsobia na prílev kapitálu.

Konsolidovaná bilancia

Aktívne saldo celkovej konsolidovanej bilancie Slovenskej republiky (3,9 mld. Sk) je predovšetkým výsledkom aktívneho salda na bežnom účte platobnej bilancie (7,5 mld. Sk), ktoré prevyšujú pasívne saldo kapitálového účtu (–3,6 mld. Sk).

Aktívne saldo konsolidovanej platobnej bilancie SR v hodnotenom období t. r. pozitívne determinujú hmotno-finančné väzby Slovenska s ČR. Celková bilancia s Českou republikou (8,8 mld. Sk) totiž v plnej miere prevyšuje pasívne saldo celkovej bilancie v oblasti konvertibilných mien (–5,0 mld. Sk).

Bežný účet konsolidovanej bilancie (7,5 mld. Sk) priaznivo ovplyvňuje:
- aktívne saldo bilancie služieb (8,5 mld. Sk), ktoré je výsledkom synergického pôsobenia pozitívnych sáld tejto kategórie tak v oblasti konvertibilných mien (5,4 mld. Sk), ako aj v rámci väzieb s Českou republikou (3,0 mld. Sk),
- aktívne saldo jednostranných prevodov (3,2 mld. Sk) vďaka inkasám (6,6 mld. Sk), ktoré prevyšujú platby (3,4 mld. Sk), a to tak v oblasti konvertibilných mien (aktívne saldo 1,7 mld. Sk), ako aj v rámci vzťahov s Českou republikou (aktívne saldo 1,4 mld. Sk).

Pasívne saldo kapitálového účtu konsolidovanej bilancie (–3,6 mld. Sk) za obdobie január až jún t. r. je výsledkom:
- pasívneho salda krátkodobého kapitálu v rámci konvertibilných mien (–11,2 mld. Sk),
- aktívneho salda dlhodobého kapitálu v konvertibilných menách (5,8 mld. Sk), ktoré spolu s aktívnym saldom krátkodobého kapitálu vo väzbe na Českú republiku (2,0 mld. Sk) znižujú odlev kapitálu zo Slovenska.

Platobná bilancia v jednotlivých štvrťrokoch

Vývoj konsolidovanej platobnej bilancie SR v druhom štvrťroku 1993 dosahuje v porovnaní s 1. štvrťrokom t. r. isté priaznivé výsledky.

Kým za obdobie január až marec t. r. mala celková bilancia aktívne saldo 0,2 mld. Sk, v druhom štvrťroku dosiahla výšku 3,6 mld. Sk.

Na veľkosť aktívneho salda bežného účtu v oboch štvrťrokoch 1993 pozitívne pôsobila bilancia služieb a jednostranné prevody.

Vývoj položiek bežného účtu v mil. Sk:

	1. štvrťrok 1993	2. štvrťrok 1993	Index
Bežný účet	4 889,0	2 580,4	52,8
Obchodná bilancia	–146,0	–4 103,6	.
Bilancia služieb	3 141,0	5 365,0	170,1
Jednostranné prevody	1 894,0	1 319,0	69,6

Pasívne saldo kapitálového účtu v prvom štvrťroku t. r. bolo spôsobené predovšetkým pasívnym saldom krátkodobého kapitálu. V druhom kvartáli t. r. aktívne saldo kapitálového účtu sa dosiahlo hlavne aktívnym saldom dlhodobého kapitálu.

Vývoj hlavných položiek kapitálového účtu v mil. Sk:

	1. štvrťrok 1993	2. štvrťrok 1993	Index
Kapitálový účet	–4 643,6	1 064,6	.
Krátkodobý kapitál	–7 495,6	–1 418,4	.
Dlhodobý kapitál	2 852,0	2 483,0	87,1

Na veľkosti aktívneho salda dlhodobého kapitálu v oboch štvrťrokoch sa najviac podieľali priame investície. V prvom štvrťroku predstavovali 65 % na celkovom dlhodobom kapitáli, v druhom štvrťroku však klesli na 50 %.

Vývoj položiek dlhodobého kapitálu v mil. Sk:

	1. štvrťrok 1993	2. štvrťrok 1993	Index
Dlhodobý kapitál	2 852,0	2 483,0	87,1
Priame investície	1 864,0	1 235,0	66,2
Portfóliové investície	65,0	374,0	575,4
Ostatný dlhodobý kapitál	923,0	874,0	94,7

1.5. Devízové rezervy NBS

Vývoj **hrubých devízových rezerv** NBS počas prvých šiestich mesiacov roku 1993 ovplyvňovali viaceré faktory. Predovšetkým v prvých mesiacoch mal rozhodujúci vplyv predaj devízových prostriedkov komerčným bankám prostredníctvom fixingu. V ďalších mesiacoch výšku hrubých rezerv výrazne ovplyvnila realizácia swapových obchodov zo strany NBS a tiež realizácia výnosov z predaja vládnych aktív centrálneho devízového zdroja (ďalej CDZ).

Január – výška rezerv NBS mala k 31. decembru 1992 hodnotu 11 830,8 mil. Sk (účtovná hodnota zlata 42,22 USD za 1 trójsku uncu). K ultimu januára klesli rezervy na 5653,9 mil Sk. Približne 96 % tohto poklesu predstavoval predaj devízových prostriedkov komerčným bankám prostredníctvom fixingu.

Február – z dôvodu neúnosného odlevu devíz prostredníctvom predaja na fixingu musela NBS prijať opatrenia na reguláciu predaja devízových prostriedkov na fixingu stanovením limitov pre komerčné banky. Tým sa zastavil prudký pokles rezerv a k ultimu februára predstavoval len 547,4 mil. Sk.

Marec – nárast rezerv o 459,3 mil. Sk, takže výška rezerv bola k ultimu marca 5565,8 mil. Sk. K nárastu došlo v dôsledku realizácie menových swapov s komerčnými bankami vo výške 727,8 mil. Sk.

Apríl – rezervy NBS klesli oproti marcu o 319 mil. Sk. Zvýšenie výdavkov dlhovej služby oproti predchádzajúcemu mesiacu bolo čiastočne kompenzované aktívnym saldom nákupov a predajov devíz na fixingu a tiež aj zvýšením hodnoty menových swapov k ultimu mesiaca na čiastku 900,4 mil. Sk.

Máj – zvýšenie rezerv na hodnotu 7600,2 mil. Sk. Prudký nárast o 2353,3 mil. Sk sa dosiahol získaním úveru od Svetovej banky približne vo výške 1163 mil. Sk, aktívnou dlhovou službou, kde výnosy (najmä z predaja aktív CDZ) prevýšili náklady a tiež vzrastom aktívneho salda nákupov a predajov devíz na fixingu oproti predchádzajúcemu mesiacu. Zvýšil sa aj objem menových swapov na 1211,3 mil. Sk.

Jún – stav rezerv sa znížil k ultimu mesiaca na 7382,8 mil. Sk. Napriek aktívnemu saldu nákupov a predajov devíz na fixingu vo výške 338 mil. Sk a miernemu výnosu z predaja vládnych aktív CDZ (43 mil. Sk), výdavky dlhovej služby prevýšili toto aktívne saldo, takže oproti máju rezervy poklesli o 217,4 mil. Sk. Na tomto poklese sa podieľalo aj zníženie objemu menových swapov na hodnotu 1029 mil. Sk.

1.6. Plnenie dlhovej služby vlády SR a NBS

Východiskový stav devízových pasív NBS bol kvantifikovaný podľa primárnych údajov získaných zo ŠBČS a ČSOB, a. s., Praha. Základným aktom vzťahujúcim sa na rozdelenie záväzkov medzi ČR a SR bol ústavný zákon o delení majetku ČSFR medzi ČR a SR schválený FZ ČSFR 13. 11. 1992 (zák. č. 541/1992 Zb.).

Hrubá zadlženosť Slovenskej republiky predstavovala k 1. 1. 1993 1,625 mld. USD. Po započítaní zahraničného zadlženia komerčného sektora vonkajší hrubý devízový dlh SR bol k rovnakému dňu na úrovni 2,322 mld. USD.

Celkový objem devízových pasív, ktorý prešiel na SR po bývalej ČSFR sa členil takto:

1. Centrálny devízový zdroj zahŕňajúci záväzky ČSOB, ktoré vznikli do roku 1990, keď ČSOB prijímala úvery zo zahraničia ako agent štátu. Celkový stav týchto štátnych finančných pasív k 1. 1. 1993 predstavoval objem 696 mil. USD.

2. Vládne úvery, ktoré po roku 1990 prijala vláda ČSFR, vo výške jednej tretiny čerpaných úverov pripadajúcich na Slovensko. K 1. 1. 1993 dosahovalo toto štátne finančné pasívum 375 mil. USD.

3. Úvery od Medzinárodného menového fondu (ďalej MMF) v absolútnom objeme 480 mil. USD, ktoré sú priamym devízovým pasívom NBS. Úvery od MMF bývalej ČSFR boli rozdelené v pomere 2,29:1 v prospech ČR.

4. Bondy bývalej ŠBČS emitované vo voľne zameniteľnej mene na kapitálových trhoch v zahraničí. Jedna tretina týchto záväzkov je priamym devízovým pasívom NBS s tým, že MF SR nemá povinnosť korunového krytia splátok kupónov a istiny.

Plnenie dlhovej služby v 1. polroku 1993 sa realizovalo podľa vytvoreného systému platieb, a to v súlade s prevzatím záväzkov a pohľadávok vo voľne zameniteľných menách (ďalej VZM) zahrnutých do CDZ do štátnych finančných aktív a pasív. NBS predávala devízové prostriedky Ministerstvu financií SR a zabezpečovala aj technickú realizáciu platieb. Vo vzťahu k zahraničným veriteľom vystupovala ČSOB, a. s., Praha, ktorá po získaní tretinového podielu z objemu celkového splatného záväzku od NBS (rozdeleného dlhu bývalej ČSFR) uhrádzala po doplnení dvoch tretín českého podielu celkový splatný záväzok spolu za ČR a SR zahraničným bankám a veriteľským subjektom.

NBS a MF SR podpísali dohody upravujúce režim zabezpečovania pohľadávok a záväzkov vo VZM zahrnutých do CDZ, ako aj splácania úverov prijatých bývalou ČSFR od Svetovej banky, Európskeho spoločenstva, Japonska a ďalších členov skupiny G-24. NBS vo vzťahu k MF SR pri realizácii dlhovej služby v rámci bloku CDZ a vládnych úverov vystupovala ako agent štátu. Predmetné záväzky sú štátnymi finančnými pasívami, ktoré MF SR hradí korunovo, čo znamená, že po získaní korunového ekvivalentu deviz príslušné peňažné sumy denominované v domácej mene na účet NBS boli uhrádzané v ten istý deň, keď sa príslušné platby realizovali vo VZM.

Pokiaľ ide o došlé inkasá vyplývajúce na druhej strane z prevzatých pohľadávok, príjmy z úrokov a aktív CDZ (z úverov poskytnutých bývalou ČSFR), resp. o výnosy z rektifikácie – precenenia istín, stali sa súčasťou devízových rezerv NBS. V takýchto prípadoch NBS uhrádzala ekvivalentnú sumu peňažných prostriedkov v slovenských korunách v prospech korunového účtu MF SR.

Väčšie položky splatných záväzkov vyplývali v priebehu I. polroku 1993 zo splácania istín v rámci bloku CDZ a úrokov z vládnych úverov. V rámci CDZ to boli splátky istín v USD, DEM, JPY a CHF. Medzi významnejšie položky splátok istín v rámci bloku CDZ patrí najmä splátka 185,185 mil. JPY v marci, 5,333 mil. USD a 6,666 mil. DEM v apríli, 8,333 mil. DEM v máji a 5,555 mil. CHF v júni 1993. Objemom najvyššie boli splátky úrokov vládnych úverov v marci vo výške 3,500 mil. XEU, v júni 3,203 mil. XEU Európskemu spoločenstvu, ako aj splátka 3,985 mil. USD Svetovej banke v marci.

V máji 1993 bola uhradená splátka úrokov (kupónu) rozdelenej emisie bondov vydanej bývalou ŠBČS na japonskom privátnom trhu. Ide o priame finančné pasívum NBS, ktoré je súčasťou bilancie NBS. MF SR nemá v tomto prípade povinnosť korunového krytia splátok. Na tento účel bol vytvorený

Plnenie dlhovej služby SR

v Sk

	Rektifikácia istiny	Splátka istiny	Splátky úrokov	Výnosy z úrokov	Inkasá pohľadávok
Január	97 169 372,18	-131 109 510,50	-91 968 506,78	0,00	
Február	0,00	-164 360 000,82	-33 236 678,76	1 327 484,93	
Marec	0,00	-60 728 577,97	-350 250 776,84	45 924,00	
Apríl	73 361 166,61	-276 864 922,87	-170 229 818,75	0,00	
Máj	3 023 199,54	-151 108 333,27	-116 223 950,43	1 312 749,49	274 044 740,51
Jún	0,00	-112 188 951,54	-176 878 169,15	10 002,51	43 127 017,69

Kumulatívne údaje

v Sk

	Rektifikácia istiny	Splátka istiny	Splátky úrokov	Výnosy z úrokov	Inkasá pohľadávok
Január	97 169 372,18	-131 109 510,50	-91 968 506,78	0,00	
Február	97 169 372,18	-295 469 511,32	-125 205 185,54	1 327 484,93	
Marec	97 169 372,18	-356 198 089,29	-475 455 962,38	1 373 408,93	
Apríl	170 530 538,79	-633 063 012,16	-645 685 781,13	1 373 408,93	
Máj	173 553 738,33	-784 171 345,44	-761 909 731,55	2 686 158,42	274 044 740,51
Jún	173 553 738,33	-896 360 296,98	-938 787 900,70	2 696 160,93	317 171 758,20

korunový účet rezerv, pričom jednotlivé splátky budú korunovo hradené z vytvoreného rezervného účtu.

Proces sukcesie, t. j. rozdelenia vládneho dlhu bývalej ČSFR medzi nástupnícke štáty ČR a SR vo vzťahu k zahraničným veriteľom, zostal po 1. polroku 1993 neukončený. Okrem splátok z vládnych úverov Japonska a Rakúska, ktoré NBS uhradila priamo na účet zahraničných veriteľov, k podpísaniu ďalších dohôd o rozdelení záväzkov z titulu vládnych úverov medzi ČR a SR nedošlo. Úroky z dosiaľ nerozdelených vládnych úverov splácali NBS a ČNB spoločne v rámci dohodnutého pomeru 1:2.

Splácanie dlhovej služby v 1. polroku 1993 s rozdelením na celkové splátky istiny a úrokov je v tabuľke.

Dôležitým prvkom vplývajúcim na priebeh dlhovej služby i jeho celkový stav boli korigujúce – znižujúce položky, t. j. rektifikácie istín, prijaté inkasá, výnosové položky z predaja aktív. V januári bola prijatá rektifikácia vo výške 5,017 mil. DEM, v apríli 4,08 mil. DEM. NBS získala z predaja aktív SR v 2. štvrťroku 1993 čiastku prevyšujúcu 10 mil. USD, ktorú, podobne ako aj ostatné došlé inkasá previedla v zmysle dohodnutého mechanizmu v prospech MF SR na jeho korunový účet v NBS.

Pokiaľ hodnotíme plnenie dlhovej služby SR a NBS, možno konštatovať, že SR svoje záväzky z rozdeleného a prevzatého dlhu plní v súlade s dohodnutými podmienkami v plnom objeme a v určených termínoch splatnosti. Vzhľadom na doterajší priebeh plnenia dlhovej služby SR a NBS, súčasný vývoj devízových rezerv, ako aj celkovú sumu dlhovej služby splatnú v roku 1993, možno vysloviť presvedčenie, že splácanie slovenského zahraničného dlhu bude pokračovať plynule i v 2. polroku.

1. 7. Vývoj rozpočtového hospodárenia

V prvých dvoch mesiacoch roku 1993 sa deficit rozpočtového hospodárenia pohyboval na úrovni 2–4 mld. Sk. V marci došlo k jeho prudkému prepadu, keď k 31. 3. bol vykázaný schodok 11,0 mld. Sk. Na úrovni 11–12 mld. Sk sa počas nasledujúcich dvoch mesiacov stabilizoval, avšak v júni došlo k jeho ďalšiemu prehĺbeniu. Tento stav spôsobilo najmä neplnenie rozpočtových príjmov (za 6 mesiacov 40,7 % ročného rozpočtu), zatiaľ čo rozpočtové výdavky boli v dôsledku regulačných opatrení zhruba na predpokladanej úrovni.

V príjmovej oblasti zaostávajú predpokladané výnosy dane z pridanej hodnoty (za 6 mesiacov 33 % z ročného rozpočtu), ale hlavne spotrebné dane (29 %). Nepriaznivá situácia je aj v príspevkoch do poistných fondov, kde je polročné plnenie 33 %. Oproti alikvotnému podielu z ročného rozpočtu zaostávajú aj colné výnosy (približne 300 mil. Sk). Výpadok celkových rozpočtových príjmov k 30. 6. 1993 dosiahol úroveň 13,9 mld. Sk.

Výdavkovú časť najviac ovplyvňuje čerpanie sociálnych dávok a štátneho vyrovnávacieho príspevku, ako aj skutočnosť, že MF v ročnom rozpočte neuvažovalo s debetnými úrokmi z priebežných schodkov štátneho rozpočtu (ďalej ŠR) v roku 1993 ani z bilančných účtov z roku 1991 a 1992 a z prevzatých štátnych finančných pasív bývalej federácie. Na základe rozhodnutia Bankovej rady NBS sa v 1. polroku realizoval preddavkový odvod zo zisku NBS v objeme 4 mld. Sk do ŠR. Napriek tomuto ústretovému kroku dosiahol schodok ŠR SR k 30. 6. 1993 hodnotu 14,8 mld. Sk.

Priemerná mesačná výška deficitu ŠR sa z 2,2 mld. Sk v januári postupne zvyšovala a za jún dosiahla mesačný priemer 14,1 mld. Sk.

Aj napriek opakovaným emisiám štátnych pokladničných poukážok (ďalej ŠPP) – do 30. 6. 1993 ich bolo 19 – určeným na krytie výkyvov v bežnom hospodárení, vykazuje sa naďalej schodok ŠR, ktorý NBS úveruje.

Plnenie ŠR SR k ultimu jednotlivých mesiacov tohto a minulého roku dokumentuje diametrálne odlišný vývoj v rozpočtovom hospodárení. Kým v rovnakom období minulého roku bola výška deficitu ŠR SR 2,0 mld. Kčs a po zohľadnení emitovaných ŠPP bol ŠR prebytkový (v mesačnom priemere 3,0 mld. Kčs), v tomto roku ani dvojnásobný medziročný nárast priemernej výšky ŠPP nepomáha vyrovnať pozíciu ŠR. NBS od 1. 4. 1993 nepretržite úveruje ŠR SR za sprísnených úrokových podmienok v neustále narastajúcich objemoch (v apríli priemerná mesačná výška poskytnutého úveru na krytie deficitu ŠR SR bola 4,1 mld. Sk, v júni už 5,2 mld. Sk).

Čistá pozícia vlády SR voči bankovej sústave za január a február dosahovala úroveň asi 31,5 mld. Sk, v marci stúpla na 40,2 mld. Sk a počas nasledujúcich troch mesiacov sa výraznejšie nemenila (40,1–40,3 mld. Sk). V júni sa však vplyvom prehĺbenia deficitu ŠR SR zhoršila na 43,1 mld. Sk. Z tohto objemu úverovala NBS 35,2 mld. Sk a komerčné banky 7,9 mld. Sk.

Na základe odporúčania misie MMF uskutočnenej v NBS v máji 1993 vyčíslujeme čistú pozíciu vlády SR bez zahraničných úverov, ktorá je k 30. 6. 1993 55,1 mld. Sk. V porovnaní s kritériom stanoveným MMF sa dosiahla úspora 3,3 mld. Sk.

Vývoj štátneho rozpočtu v ďalšom období bude závisieť od účinnosti opatrení prijatých MF SR na posilnenie príjmovej časti štátneho rozpočtu a parlamentných rozhodnutí o miere reštrikcie rozpočtových výdavkov (najmä v sociálnej oblasti). Predpokladáme však, že kritérium MMF k 31. 12. 1993 (64,9 mld. Sk) sa dodrží.

1. 8. Rozvoj peňažného a kapitálového trhu

Na trhu krátkodobých cenných papierov ŠPP v prvom polroku možno pozitívne hodnotiť priebeh implementácie celého systému a spustenie jeho základnej verzie začiatkom februára. Nové emisie, ako aj dobiehajúce emisie z minulého roku sa do tohto obdobia viedli v registri Českej národnej banky v Prahe. 5. februára sa zaregistrovaním prvej emisie spustila rutinná prevádzka trhu krátkodobých cenných papierov (ďalej TKCP) v NBS. V súčasnosti možno konštatovať, že základná verzia registra prekonala svoje počiatočné nedostatky a spoľahlivo spĺňa svoj účel. Na škodu celej veci je však skutočnosť, že do dnešného dňa sa nepodarilo uskutočniť priame prepojenie (ON LINE) registračného centra NBS a ostatných účastníkov trhu, a tak systém prevzatý ešte z ústredia ŠBČS funguje približne len na 50 %. Medzičasom sa trh vyvíjal ďalej a nová realita si vyžiada zásadné zmeny v samom systéme. Ide napr. o roztriedenie účastníkov na priamych a ostatných, ktorí nemajú priamy prístup na aukciu, zabudovanie blokád obchodovania pri čerpaní lombardného úveru a iné.

Z hľadiska vývoja trhu ŠPP ako nástroja na preklenutie dočasného deficitu v hospodárení ŠR sa túto funkciu podarilo plniť len necelý prvý štvrťrok. Výška rozpočtového deficitu a tým aj zvýšenie objemu ŠPP na trhu prekonali koncom marca zdrojové možnosti obchodných bánk, a to i napriek skutočnosti, že NBS nakupovala na primárnom trhu maximálne možný objem ŠPP (podľa zákona NBS o držbe pokladničných poukážok). MF SR vydalo v priebehu 1. polroka 16 riadnych a tri tzv. špeciálne emisie slúžiace na prekonanie času nevyhnutného na prípravu riadnej emisie. So zvyšujúcim sa deficitom stúpala i periodicita

Čistá pozícia vlády SR voči bankovej sústave v r. 1993
(v mil. Sk)

	31. 1. 1993	28. 2. 1993	31. 3. 1993	30. 4. 1993	31. 5. 1993	30. 6. 1993
Bežné hospodárenie ŠR	-1 114	5 363	-2 337	-3 437	-3 015	-5 922
Vklady na účtoch miestnych úradov vrátane ich fondov a rezerv	3 492	3 344	3 656	3 492	3 387	2 905
Saldo štátnych finančných aktív a pasív	-9 780	-9 823	-9 816	-9 788	-8 656	-8 233
Zostatky štátnych fondov	253	573	667	645	623	951
Schodok ŠR za r. 1991	-7 400	-7 400	-7 400	-7 400	-7 400	-7 400
Schodok ŠR za r. 1992	-7 933	-7 933	-7 933	-7 933	-7 933	-7 933
Schodok z federácie r. 1992	-2 333	-2 333	-2 333	-2 333	-2 333	-2 333
Štátne pokladničné poukážky	-1 080	-7 500	-9 000	-7 750	-9 000	-9 000
Štátne dlhopisy na KBV	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200
Štátne dlhopisy na schodok ŠR z r. 1991	-600	-600	-600	-600	-600	-600
Štátne dlhopisy na VD Gabčíkovo	-900	-900	-900	-900	-900	-900
Štátne dlhopisy na VD Málinec, Turček v r. 1993	x	x	-26	-76	-76	-490
Čistá pozícia vlády vrátane zahraničných úverov	-31 595	-31 409	-40 222	-40 280	-40 103	-43 155
Z toho v NBS	-29 550	-27 597	-36 664	-37 338	-31 398	-35 220
v komerčných bankách	-2 045	-3 812	-3 558	-2 942	-8705	-7 935
Na účely MMF						
Čistá pozícia vlády bez zahraničných úverov	-42 425	-42 239	-51 052	-51 138	-52 092	-55 145
Kritérium MMF						-58 400
Rozdiel						-3 255

riadnych emisií a objem ŠPP na trhu. Uprostred apríla dosiahla suma emitovaných a umiestnených poukážok 9,5 mld. Sk v nominálnej hodnote.

Umiestnenie takéhoto objemu poukážok na trhu však vyžadovalo zo strany NBS naplnenie svojho portfólia na takmer maximálne možné množstvo – 99 % zo zákona povolených 7860 kusov.

Rozšírením okruhu účastníkov TKCP, ako aj ustálením obchodovateľného objemu poukážok na 9,0 mld. Sk sa situácia koncom mája stabilizovala. Vzhľadom na nepriaznivý vývoj schodku rozpočtu sa rozdiel medzi objemom schodku a poukážkami určenými na jeho krytie stále zvyšoval.

Funkcia ŠPP ako nástroja na uskutočňovanie operácií na voľnom trhu – ovplyvňovanie krátkodobých úrokových sadzieb – je z viacerých dôvodov v začiatočnom štádiu. Podieľajú sa na tom najmä tieto skutočnosti:

- na sekundárnom trhu sa obchodovanie so ŠPP väčšinou obmedzuje na obchody medzi NBS a obchodnými bankami,
- naplnením portfólia NBS poukážkami nad 85 % zákonom povoleného množstva sa obmedzuje jej pôsobenie na trhu a ohrozuje sa likvidita poukážok,
- NBS je trhotvornou inštitúciou na sekundárnom trhu, prípadné obchody medzi dvoma obchodnými bankami sa uskutočňujú so zreteľom na kótovanie NBS,
- lukratívnosť lombardného úveru a jeho využívanie pôsobí degresívne na rozvoj trhu,
- nerovnomernosť alokácie zdrojov v bankovej sfére, ako aj neuskutočňovanie REPO obchodov kratších ako 7 dní má za následok, že operácie NBS zatiaľ podstatnejšie neovplyvňujú úrokové sadzby na medzibankovom trhu.

V súlade s § 7 zákona č. 14/1993 Zb. z. o štátnom rozpočte SR na rok 1993 emitovalo MF SR na kapitálovom trhu v prvom polroku dvakrát štátne dlhopisy (ďalej ŠD). Boli to emisie č. 005 a 006, ktoré vydali na krytie výstavby vodárenských nádrží Turček, Málinec a Selice. Na primárnom trhu sa predalo 15 200 kusov v nominálnej hodnote 76 mil. Sk, t. j. 6,3 % z objemu emitovaných dlhopisov č. 005.

V úsilí umiestniť ŠD aj medzi iné ako bankové subjekty, NBS udelila súhlas Investičnej a rozvojovej banke, a. s., (IRB) a Všeobecnej úverovej banke, a. s., (VÚB) na predaj ŠD na dočasnom sekundárnom trhu a povolenie na vedenie registra majiteľov až do začiatku činnosti Strediska cenných papierov.

Dňa 24. 3. 1993 bola zaslaná žiadosť o kótovanie emisie č. 005 na Burzu cenných papierov v Bratislave (ďalej BCPB), ktorá túto emisiu následne kótovala. V tomto čase však nebola podpísaná zmluva medzi emitentom – MF SR a Strediskom cenných papierov (ďalej SCP) o registrácii emitenta v SCP, čo bránilo obchodovateľnosti ŠD na BCPB. Aj napriek tomu boli v sekundárnom predaji k 30. 6. umiestnené dlhopisy z emisie č. 005 za 20 mil. Sk.

Vzhľadom na malý predaný objem emisie č. 005 sa MF SR rozhodlo vydať 3. 6. 1993 ďalšiu emisiu ŠD pod číslom 006 a predávať ju na primárnom trhu formou opakovaných aukcií vynútených slabou likviditou komerčných bánk, ktoré si nie vždy vedeli pripraviť na jeden deň potrebnú likviditu.

K zníženiu výnosu ŠD emisie č. 006 o 3 % došlo v dôsledku novely zákona č. 286/1992 Zb., ktorá upravuje aj zdaňovanie výnosov ŠD. Táto novela uvedené zdaňovanie zrušila.

K 30. 6. 1993 sa predalo na primárnom trhu spolu 800 kusov ŠD za 414 mil. Sk, čo predstavuje 36,83 %. V porovnaní s predaným objemom emisie č. 005 možno hodnotiť predaj emisie č. 006 ako úspešný. Aby sa dosiahol priemerný stav z roku 1992, keď sa predalo 16 % ŠD, ostáva predať ešte ŠD za 103 mil. Sk. Banky kupovali ŠD väčšinou do vlastného portfólia. Možnosti zvýšenia primárneho predaja ŠD vidíme v ich kúpe tými investormi, ktorí nemajú prístup na primárny trh. V sekundárnom predaji sa predali k 30. 6. 1993 z tejto emisie dlhopisy za 1,25 mil. Sk.

V priebehu prvého polroka vykonala NBS kroky na kótovanie emisie č. 004 na BCPB. Na základe rokovania so zástupcami bánk a emitenta boli 18. 6. prijaté jednotné podmienky pre celú emisiu v úročení pohyblivým ročným úrokom rovnajúcim sa časovej diskontnej sadzbe zvýšenej o 12,5 %. Po určení bankového subjektu pre vyplácanie výnosov z dlhopisov bude táto emisia následne kótovaná na BCPB.

Keďže neexistovali základné inštitúcie kapitálového trhu (burza a centrálny register cenných papierov), NBS v záujme rozšírenia okruhu investorov umožnila bankám, ktoré o to požiadali, predávať ŠD na dočasnom sekundárnom trhu. Banka, ktorá získa súhlas NBS na takýto predaj, je povinná viesť

„Dočasný register" majiteľov ŠD a môže vydávať „Doklady o vlastníctve". O dočasný sekundárny predaj ŠD požiadali dve banky, ktoré aj získali povolenie NBS.

K 30. 6. sa predalo v dočasnom sekundárnom predaji spolu 4 334 kusov v hodnote 21 670 tis. Sk.

Trh štátnych dlhopisov v prvom polroku 1993 nemožno hodnotiť pozitívne. Z celkového objemu 1 200 mil. Sk emitovaných dlhopisov sa predalo 490 mil. Sk, z toho 20 mil. malým investorom formou dočasného sekundárneho predaja.

Možnosti zvýšenia predaja štátnych dlhopisov vidíme v obchodovaní na BCPB, ktoré by zvýšilo likviditu trhu.

1.9. Kapitálové toky so zahraničím

Od začiatku roku 1993 do 30. 6. 1993 vydala NBS slovenským podnikateľským subjektom 41 povolení na majektovú účasť v zahraničí s vkladom slovenského kapitálu 159 360 200 Sk, a to najmä formou hmotného vkladu.

Smerovanie kapitálu z teritoriálneho hľadiska:

V Sk	Hmotný kapitál	Finančný kapitál	Počet prípadov
ČR	360 000,-	3 220 000,-	12
SNŠ (Ukrajina, Rusko, Bielorusko)	115 582 615,-	596 400,-	13
Ostatné	30 824 628,-	8 776 557,-	16
Spolu:	146 767 243,-	12 592 957,-	41

V júni 1993 bolo vydaných 14 povolení s vkladom 92 604 472 Sk, z toho formou hmotného kapitálu 90 988 072 Sk. Zamietnutých a zrušených bolo 26 žiadostí z dôvodu nesplnenia podmienok, prípadne stiahnutia žiadosti zo strany podnikateľov.

2. BANKOVÝ SEKTOR

Koncom 1. polroku 1993 malo na slovenskom bankovom trhu sídlo 17 obchodných bánk, z toho jedna banka sa pripravuje na začatie svojej činnosti. Od začiatku roka pribudli dve obchodné banky zriadené vo forme akciových spoločností. Väčšina obchodných bánk pôsobiacich v SR sú akciové spoločnosti, tri banky majú právnu formu štátneho peňažného ústavu. Kapitálové vybavenie všetkých obchodných bánk k 30. 6. 1993 dosahovalo 11,7 mld. Sk upísaného základného majetku, z toho zahraničná majetková účasť predstavovala 1,6 mld. Sk (13,6 % z celkového objemu majetku bánk v SR). Majetkovú účasť zahraničia vykazuje spolu 8 obchodných bánk. Väčšinou sú to bankové subjekty stredného typu s objemom kapitálu od 0,3 do 0,8 mld. Sk, na ktorých zahraničný kapitál participoval v rozpätí od 13,5–95,0 %. Na zahraničnom bankovom kapitáli v SR sa rozhodujúcou výškou podieľalo Rakúsko, v menšom rozsahu Nemecko, Rusko, Francúzsko a Česká republika. Oproti 13 aktívnym bankám k 1. 1. 1993 vykonávalo k 30. 6. 1993 aktívnu činnosť 16 obchodných bánk.

Čo sa týka predmetu vykonávanej činnosti, mali okrem dvoch ostatné obchodné banky v SR licenciu na výkon univerzálnej bankovej činnosti. Devízové povolenie v stupni úplnej devízovej licencie malo dovedna šesť obchodných bánk. Ostatné obchodné banky mali diferencovaný rozsah devízového povolenia, a to v závislosti od stanovených požiadaviek a podmienok na spôsobilosť výkonu devízových operácií. Štyri obchodné banky nemali udelené devízové povolenie NBS.

V období pred 1. januárom 1993 nepôsobila v SR žiadna pobočka zahraničnej banky. Rozpadom federácie a zánikom ČSFR k 1. januáru 1993 boli na základe osobitnej dohody medzi ČNB a NBS konštituovanné na území SR banky, ktorých centrály mali sídlo v ČR. Týmto bankám NBS vydala povolenie pôsobiť ako pobočka zahraničnej banky v zmysle zákona č. 21/1992 Zb. o bankách s účinnosťou od 1. januára 1993. V priebehu 1. polroku 1993 bola udelená banková licencia ôsmim pobočkám zahraničných bánk s centrálou v ČR a jednej pobočke s centrálou v Holandsku.

K 30. júnu 1993 bolo v SR evidovaných spolu 1007 bankových prevádzkových miest.

Prehľad podľa sledovanej kategorizácie bankových inštitúcií:

1. Štátne peňažné ústavy	– 3 bankové inštitúcie 694 organizačných jednotiek;
2. Banky s rozhodujúcou štátnou majetkovou účasťou	– 3 bankové inštitúcie 222 organizačných jednotiek;
3. Banky s rozhodujúcou súkromnou majetkovou účasťou	– 3 bankové inštitúcie 28 organizačných jednotiek;
4. Banky so zahraničnou majetkovou účasťou	– 8 bankových inštitúcií 32 organizačných jednotiek
5. Pobočky zahraničných bánk	– 9 bankových inštitúcií 31 organizačných jednotiek.

Analýza stavu bánk z hľadiska obozretného podnikania vychádzala z platných opatrení o kapitálovej primeranosti, úverovej angažovanosti a likvidity.

Dosahovaná kapitálová primeranosť (celkový kapitál v pomere k rizikovo-váženým aktívam) bola u činných bánk značne rozdielna a možno ju posudzovať v kategorizácii bánk podľa ich vzniku v troch skupinách. Pozitívnym javom bol vzrast tohto ukazovateľa v prvej skupine zloženej z troch najväčších bánk, ktorý dosiahol úroveň od 6,02 % do 7,42 %, čo znamená podstatné približovanie sa k limitu 8 % stanovenému opatrením o kapitálovej primeranosti k 31. 12. 1996. Druhú skupinu tvoria banky, ktoré vznikli v období po roku 1990 do konca 1. štvrťroka 1993, u ktorých sa hodnota tohto ukazovateľa (s výnimkou jednej banky) pohybovala od 17,7 % do 75,6 %. V skupine týchto bánk nemajú dostatočne vysoké rizikovo-vážené aktíva, ku ktorým patria aktívne bankové obchody. Tretiu skupinu tvoria banky činné len v 2. štvrťroku t. r., pričom hodnota sledovaného ukazovateľa prekračovala 100 % v dôsledku ich postupne sa rozvíjajúcej úverovej aktivity.

V čistej úverovej angažovanosti (ČÚA) bánk vo vzťahu k ich kapitálu došlo tiež k miernemu zlepšeniu oproti predchádzajúcemu obdobiu, keď prekročenie limitu 40,0 % (stanoveného k 31. 12. 1993) sa vyskytuje už iba u troch nebankových klientov (s hodnotami 45,84 %, 78,31 % a 353,39 %). Priemerná čistá úverová angažovanosť voči nebankovým klientom v skupine 10 najväčších dlžníkov za 11 plne fungujúcich univerzálnych bánk je 216,6 % z ich celkového kapitálu, pritom limit tohto ukazovateľa stanovený k 31. 12. 1995 je 230 %. Opačná situácia bola pri hodnotení úverovej angažovanosti bánk voči bankovým klientom, kde jedna banka vysoko prekračovala limit 80 % úverovej angažovanosti vo forme úložiek voľných finančných prostriedkov v iných bankách.

Najproblematickejšou oblasťou v obozretnom podnikaní bánk bola likvidita súvisiaca s nedodržaním splátkových úverových plánov. Ide najmä o úvery, ktoré sa v minulosti poskytovali bez zohľadnenia finančnej situácie klientov v trhových podmienkach. Analýza údajov o likvidite svedčí najmä o nepomerne

nízkom podiele vysoko likvidných aktív bánk k ich celkovým aktívam, ktorý dosiahol priemernú úroveň okolo 15,1 %, s výraznejšou diferencovanosťou medzi bankami pohybujúcimi sa v rozpätí 4,0–48,5 %.

Zo zhodnotenia hlásení o skutočnej splatnosti aktív a pasív k 31. 3. 1993 vyplynulo, že nepriaznivý stav v likvidite sa oproti minulému roku zhoršil, a preto mali tri banky nariadené predkladať mesačné hlásenie o likvidite. Dohliadku na mieste s osobitným zameraním na tento problém vykonal bankový dohľad v jednej banke. Výsledkom bolo prijatie nápravných opatrení vrátane úlohy vypracovať tri varianty (scenáre) zamerané na hodnotenie krytia potrieb banky (aj dlhodobejších) krátkodobými zdrojmi.

3. MENOVÁ POLITIKA

3.1. Kalendár a nástroje menovej politiky

1. Úroková politika

od 1. 1. 1993	diskontná sadzba (DS)	= 9,5 %
	lombardná sadzba	= 14,0 %
sankčná sadzba pri núdzovom úvere		= 3 x DS = 28,5 %
sankčná sadzba pri technickom debete hospodárenia štátneho rozpočtu		= 2 x DS = 19 %

2. Povinné minimálne rezervy (PMR)

od 1. 1. 1993 sa naďalej pokračuje v metodike z roku 1992
3 % z terminovaných depozít
9 % z neterminovaných depozít

PMR spolu sa rátajú so sumy individuálnych PMR za každú komerčnú banku – na stanovenie PMR na mesiac **N** pre konkrétnu banku sa berie priemerný stav primárnych depozít počas troch dekád – 2. dekáda N-2, 3. dekáda N-2, 1. dekáda N-1.

3. Úverové limity

Tento nástroj riadenia komerčných bánk bol zavedený až k mesiacu marec 1993, pričom sa vychádzalo z predbežného menového programu.

4. Systém refinancovania

Refinancovanie komerčných bánk sa uskutočňovalo nasledujúcimi spôsobmi:

a) aukčný refinančný úver (mesačný) – aukcia prebieha holandským spôsobom, za prvý polrok sa poskytlo na aukcii spolu 15,6 mld. Sk, aukcia sa konala 17-krát, minimálna úroková sadzba bola 10 %, maximálna 24 %. Priemerná úroková sadzba dosiahnutá na aukcii bola 17,3 %.

b) redistribučný úver – existujú dva druhy:
klasický – úroková sadzba je zhodná s DS (9,5 %),
zvýhodnený – úroková sadzba = DS – 2 % = 7,5 %.
V súčasnosti redistribučný úver čerpajú dve banky:

Investičná a rozvojová banka, a. s.	– zvýhodnený	– 11,6 mld. Sk
	klasický	– 5,3 mld. Sk
Konsolidačná banka Bratislava, š.p.ú –	klasický	– 16,7 mld. Sk

c) lombardný úver – úver spojený so zálohom cenných papierov,

d) reeskont zmeniek – sadzba reeskontu je zhodná s diskontnou sadzbou.

5. Aukcie štátnych pokladničných poukážok

V 1. polroku 1993 MF SR vo veľkej miere využívalo tento nástroj financovania štátneho rozpočtu, i keď v komerčných bankách bol o ŠPP minimálny záujem. Väčšina ŠPP z každej emisie zostala v portfóliu Národnej banky Slovenska. Úroková sadzba ŠPP sa pohybovala v rozmedzí od 14,1 % (min.) do 19 % (max.). Od 21. 6. 1992 sú výnosy zo štátnych pokladničných poukážok nezdanené a úroková sadzba vyplácaná Ministerstvom financií SR klesla na hranicu 12 % p. a. (ročne).

6. Kurzová a devízová politika

Dňa 8. februára 1993 došlo k rozdeleniu bývalej československej meny (Kčs) na dve nové: slovenskú korunu (Sk, SKK) a českú korunu (Čk, CZK). Vzájomné platby medzi republikami sa uhrádzali cez clearingový systém, pričom existovali dva spôsoby:

Starý blok v jednotke XCS, 1 XCS = 1 SKK = 1 CZK.

Na konci prvého polroka saldo starého bloku tvorilo 2 049,9 mil. Sk v prospech Českej republiky.

Nový blok v jednotke XCU. Pohyby vo vzájomnom kurze:

8. 2. 1993	1 ECU = 1	XCU	(S) = 1 XCU (CZ)
15. 2. 1993	1 ECU = 1,02	XCU	(S) = 1 XCU (CZ)
23. 2. 1993	1 ECU = 1,035	XCU	(S) = 1 XCU (CZ)
2. 3. 1993	1 ECU = 1,05	XCU	(S) = 1 XCU (CZ)
8. 3. 1993	1 ECU = 1,05	XCU	(S) = 0,98 XCU (CZ)
23. 4. 1993	1 ECU = 1,03	XCU	(S) = 0,98 XCU (CZ)
4. 5. 1993	1 ECU = 1,00	XCU	(S) = 0,98 XCU (CZ)

NBS v priebehu 1. polroku prechodne využila maximálnu možnú odchýlku 5 % na vykrytie krátkodobých problémov, ČNB revalvovala českú korunu oproti XCU o 2 %.

Saldo na Novom bloku bolo k 30. 6. 1993 aktívne pre SR a v prepočte malo hodnotu 2 073,08 mil. Sk.

Zostatky na clearingových účtoch sú mesačne úročené:
Starý blok – XCS = 3 %
Nový blok – XCU = 5 %

Kurzová politika voči voľne vymeniteľným menám bola prakticky bez zmien, devízová politika voči komerčným bankám bola poznačená po prvých týždňoch roku 1993 reštrikciou v prístupe na fixing Národnej banky Slovenska ako následok poklesu devízových rezerv NBS, a to:

27. januára 1993 – Oznámenie viceguvernéra NBS
úprava pre nákup komerčnej banky na devízovom fixingu NBS:
Pomer otvorenej devízovej pozície banky k základnému kapitálu <15 %

3. februára 1993 – Oznámenie viceguvernéra NBS
úprava pre nákup komerčnej banky na devízovom fixingu NBS:
Pomer otvorenej devízovej pozície banky k základnému kapitálu < 35 %

22. apríla 1993 – Oznámenie viceguvernéra NBS
úprava pre nákup komerčnej banky na devízovom fixingu NBS:
Pomer otvorenej devízovej pozície banky k základnému kapitálu < 30 %.

Dňa 2. februára 1993 začalo platiť Opatrenie NBS, ktorým sa určuje postup devízových bánk pri uskutočňovaní niektorých úhrad voči devízovému cudzozemcovi (čiastka 6, č. 30/1993 Zb. z.), ktorým sa sledovalo obmedzenie importu a následná stabilizácia devízových rezerv komerčných bánk a NBS. Tvrdosť prijatého opatrenia osobitne zdôvodnených prípadov zmierňovala NBS udeľovaním výnimiek. Z 307 podaných žiadostí o výnimku NBS vyhovela v 257 prípadoch.

Devízová politika voči obyvateľstvu bola upravená Oznámením viceguvernéra NBS o nákupe valút občanmi Slovenskej republiky od komerčných bánk z januára 1993, ktorým sa umožnilo občanom SR v roku 1993 nakupovať v peňažných ústavoch valuty v ekvivalente 7 500 Sk, z toho v 1. polroku

1993 si občania mohli zakúpiť valutové prostriedky do hodnoty 4 000 Sk.

7. Uskutočnenie menovej odluky

Rozhodujúcim opatrením menovej odluky bola výmena česko-slovenských bankoviek (s výnimkou bankovky s nominálnou hodnotou 10 Kčs) v dňoch 5.–8. 2. 1993 za okolkované slovenské bankovky v limitovanej sume (4 000 Sk pre fyzickú osobu). Úspešné uskutočnenie menovej odluky bolo výsledkom včasnej a kvalitnej prípravy:

– v legislatíve, prijatím zákona o menovej odluke a nadväzujúcich právnych úprav, uzatvorením platobnej zmluvy medzi SR a ČR a ďalších dohôd,

– v technicko-organizačnom zabezpečení kolkovania bankoviek, tlače nových slovenských bankoviek a razby slovenských mincí.

Rýchle a bezporuchové uskutočnenie výmeny peňazí bolo významným stabilizačným činiteľom.

3.2. Realizácia menového programu

Menový program NBS na rok 1993 vychádzal z dvoch základných priorít:

– minimalizovať vzostup cenovej hladiny,

– udržať vnútornú konvertibilitu Sk.

Vychádzajúc z týchto priorít a rešpektujúc stav a potenciál reálnej ekonomiky SR, bol ročný menový program vyjadrený v nasledujúcich menových veličinách (v mld. Sk):

	1. 1. 1993	31. 12. 1993
M2 (tzv. široké peniaze)	219,9	246,3
Úvery podnikom a domácnostiam	236,0	269,0
Čisté domáce aktíva	272,6	299,0

Absolútnym hodnotám zodpovedá 12 % rast M2, 14 % rast úverov podnikom a domácnostiam a 9,7 % rast čistých domácich aktív.

S takto postaveným menovým programom boli spojené dve skupiny predpokladov.

Po prvé, základným predpokladom, ale i zámerom bolo bezdevalvačné udržanie nepriameho výmenného kurzu slovenskej a českej koruny v pomere 1:1. Reálnosť tohto zámeru bola podmienená prijatím určitých opatrení na úrovni vlády a NBS, ktoré sa týkali najmä:

– predaja zahraničným investorom v rámci privatizácie,

– dovoznej prirážky a colných opatrení,

– administratívnych opatrení NBS,

– zahraničných pôžičiek okrem MMF a pod.

Tieto opatrenia mali riešiť problémy devízového okruhu menového vývoja, najmä otázku devízových rezerv, bez devalvácie.

Po druhé, hodnoty menového programu boli kvantifikované pri týchto predpokladoch o vývoji reálnej ekonomiky:

– pokles produkcie (hrubého domáceho produktu) o 4 %,

– ročná miera inflácie 17 %,

– zhoršenie čistej pozície vlády o 16 až 22 mld. Sk,

– nulový úver Fondu národného majetku.

Hodnoty veličín menového programu (M2, úvery podnikom a domácnostiam, čisté domáce aktíva) boli vo vzťahu k uvedeným hodnotám predpokladov vypočítané ako celoročne „neutrálne", t. j. vývoj M2 bol vypočítaný z vývoja produkcie (–4 %) a inflácie (17 %).

Celkový priestor menového vývoja daný menovým programom mohol byť, prirodzene, iba rámcový. I v štandardnej trhovej ekonomike by také zmeny ako menová odluka, vznik samostatného štátu, zmeny v daňovom systéme a intenzívne zmeny externého prostredia spôsobili silnú neurčitosť menového vývoja. V transformujúcej sa ekonomike SR musíme k tomu pridať aj neurčitosť vyvolanú mnohými neštandardnými problémami (zlé úvery, medzipodniková zadlženosť, privatizácia a pod.) a aj nedostatočným bankovým informačným systémom. Chceme konštatovať, že i v týchto podmienkach sa ukázal menový program ako reálny a NBS definované priority dodržala.

Menové priority

Vývoj inflácie v 1. polroku 1993 podľa mesiacov:

január	8,9 %
február	1,6 %
marec	1,0 %
apríl	1,2 %
máj	0,5 %
jún	0,4 %

Údaje NBS svedčia o tom, že sa podarilo zvládnuť (utlmiť) rast cien vyvolaný na začiatku roka zavedením dane z pridanej hodnoty a udržať tzv. „core inflation" v rozpätí 0,5–0,7 %, čo je výsledok porovnateľný s infláciou mnohých krajín s trhovou ekonomikou. Vývoj inflácie v 1. polroku 1993 bol nosným pilierom stabilizácie ekonomiky SR a pravdepodobne rozhodujúcim spôsobom ovplyvnil pozitívnu zahraničnú reakciu na vývoj ekonomiky SR, ktorá sa prejavila v úspešných rokovaniach s MMF a Nomura International pri príprave emisie našich cenných papierov.

Polročná miera inflácie dosiahla hodnotu 14,2 % a je porovnateľná napr. s infláciou v ČR (12,1 %).

Vnútorná konvertibilita slovenskej koruny bola druhou prioritou NBS. Ide o dvojúrovňový mechanizmus:

– na úrovni vzťahu devízoví tuzemci – devízové banky

– a na úrovni vzťahu devízové banky – NBS.

Na prvej úrovni vnútorná konvertibilita znamená povinnosť devízových tuzemcov odpredať devízy devízovým bankám a zároveň právo devízových tuzemcov na úhradu ich záväzkov voči zahraničiu, vyplývajúcich z dovozu tovarov a služieb.

Na druhej úrovni vnútorná konvertibilita znamená, že NBS podľa určených pravidiel

– požaduje od komerčných bánk odpredaj devízových prebytkov do zásob NBS,

– umožňuje komerčným bankám na vyrovnanie ich devízovej pozície nakupovať devízové prostriedky zo zásob NBS.

Udržanie vnútornej konvertibility slovenskej koruny v 1. polroku 1993 determinovali tri skupiny faktorov:

a) – východiskový stav devízových rezerv,

b) – výsledky obchodnej bilancie,
– výsledky bilancie služieb,
– priame investície,

c) – administratívne opatrenia NBS,
– zahranično-obchodná politika,
– výmenný kurz slovenskej koruny.

Opatrenia na udržanie vnútornej konvertibility prijala dosiaľ iba NBS. Opatrenie na úrovni centrálnej banky, ktorým sa určuje postup devízových bánk pri uskutočňovaní niektorých úhrad voči devízovému cudzozemcovi (Oznámenie NBS č. 30 Zb. z., čiastka 6), bolo zamerané na zamedzenie platieb vopred, zabezpečenie odloženej splatnosti pri neinvestičnom dovoze väčšieho rozsahu a použitie dodávateľských úverov pri investičnom dovoze. Nepredpokladalo sa, že toto opatrenie výraznejšie ovplyvní celkový objem dovozu a zo strednodobého hľadiska ani obchodnú bilanciu.

Vývoj celkových rezerv NBS za prvý polrok 1993

	Rezervy bez zlata a holdingu SDR	Zlato	Držba SDR	Celkové rezervy
	v mil. Sk	v mil. Sk	v mil. Sk	v mil. Sk
31.12.92	9 925,1	1 534,5	371,2	11 830,8
Január	3 858,4	1 534,5	261,0	5 653,9
Február	3 461,8	1 534,5	110,2	5 106,5
Marec	3 947,6	1 508,0	110,2	5 565,8
Apríl	3 515,6	1 508,0	223,3	5 246,9
Máj	6 034,2	1 548,6	17,4	7 600,2
Jún	5 816,8	1 548,6	17,4	7 382,8

– Hodnota zlata = 42,22 USD/oz
– Údaje za január až jún sú stavmi k ultimu mesiaca

Vývoj celkových rezerv NBS za prvý polrok 1993

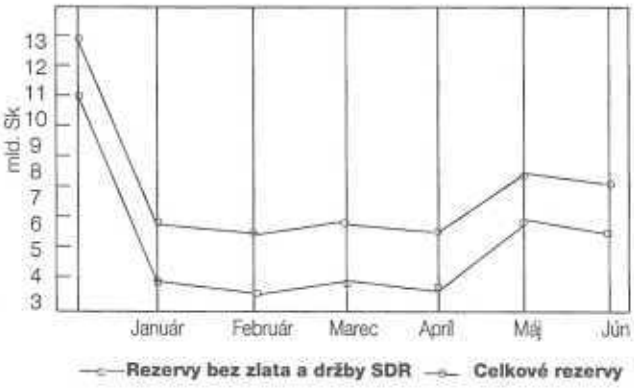

Druhé opatrenie NBS sa týkalo predaja devízových prostriedkov komerčným bankám. Z dôvodu neúnosného odlevu devíz prostredníctvom predaja na fixingu, musela NBS vo februári prijať opatrenia na reguláciu predaja devízových prostriedkov na fixingu stanovením limitov pre komerčné banky. Týmto bol zastavený prudký pokles rezerv.

Keďže platobná bilancia v 1. polroku 1993 sa vyvíjala relatívne uspokojivo bez väčších nárokov na devízové rezervy, zastavili administratívne opatrenia NBS pokles rezerv a oddialili riešenie hladiny devízových rezerv na 2. polrok.

Mesačný vývoj devízových rezerv NBS uvedený v tabuľke je indikátorom vážnosti problému, ktorému NBS čelila v 1. polroku a ktorý ovplyvnil celkovú menovú politiku NBS.

NBS v úsilí udržať devízové rezervy a konvertibilitu slovenskej koruny (bez devalvácie a bez dovozných prirážok) obmedzovala korunové úvery podnikom a domácnostiam. Keďže rovnakou politikou NBS čelila aj rozbehnutiu inflácie po zavedení dane z pridanej hodnoty, ukázalo sa po 1. štvrťroku, že menová politika NBS stojí na križovatke: udržať 17 % infláciu a úplne zastaviť úvery do ekonomiky (v marci prudko vzrástol deficit ŠR), alebo nezastaviť úvery do ekonomiky, ale pripustiť infláciu vyššiu ako 17 %. NBS rozhodla v prospech druhej alternatívy. Opodstatnenosť jej rozhodnutia potvrdila aj májová misia MMF, ktorá bez výhrad akceptovala novú kvantifikáciu vývoja inflácie a na odľahčenie úverovej politiky odporučila riešiť problémy devízových rezerv okrem iného aj 10 % devalváciou. V týchto intenciách sa konkretizoval menový program NBS na 2. polrok 1993 (časť 3. 4. správy) a vytvorili sa reálne predpoklady na celoročné naplnenie oboch priorít NBS.

3. 3. Uplatňovanie nástrojov menovej politiky

Menový program NBS na rok 1993 bol kvantifikovaný v nástrojových veličinách, čím sa vytvorili podmienky na riadenie bankového sektora a menového vývoja úverovými limitmi. Celkový objem prípustnej masy peňazí umiestnenej do ekonomiky na I. polrok 1993 prostredníctvom úverov poskytnutých podnikom a obyvateľstvu (bez NBS) bol 250,5 mld. Sk, čo predstavovalo rast úverov oproti dosiahnutej skutočnosti ku koncu I. štvrťroka 1993 o 14,8 mld. Sk (bez devízových úverov).

Zo záverov rokovaní menového odboru s misiou MMF (v júni 1993) týkajúcich sa sledovania úverových limitov vyplynulo, že pôvodne stanovený objem celkových úverových aktivít sa upravil z 250,5 mld. Sk na 250,0 mld. Sk s tým, že obsahom úverových limitov sa stali nielen korunové, ale aj devízové úvery (vrátane devízových úverových liniek).

Bankové obchody prostredníctvom korunových úverov dosiahli celkovú výšku 246,0 mld. Sk. Devízové úvery sa čerpali v rámci maximálne možných limitov s malými odchýlkami. Ich suma dosiahla 6,4 mld. Sk, čo je výrazný rast oproti východiskovému stavu o 4,2 mld. Sk (tempo rastu 290,9 %).

Na celkovom objeme úverových aktivít sa k 30. 6. 1993 slovenské banky podieľali 90,7 %, slovenské banky so zahraničnou kapitálovou účasťou 1,7 % a pobočky zahraničných bánk 7,6 %.

V rámci úverových limitov boli v 1. a 2. štvrťroku účelovo vyčlenené prostriedky na jarné poľnohospodárske práce (JPP) v sume 1,6 mld. Sk. Vyčlenené prostriedky sa využili na 97,2 %.

Počas 2. štvrťroka 1993 sa vyskytli požiadavky viacerých obchodných bánk na zvýšenie stanoveného úverového limitu. K riešeniu ich požiadaviek sa pristupovalo na základe zhodnotenia vkladovej a úverovej činnosti príslušnej banky a menových zámerov NBS v čase riešenia jednotlivých prípadov. Tak došlo k zvýšeniu stanoveného úverového limitu dvom bankám pre potreby prvovýroby a privatizácie.

Na rozvoji úverových aktivít sa podieľali aj **emisné zdroje NBS**. Objem **refinančných zdrojov** poskytnutých obchodným bankám k 30. 6. 1993 bol 9,6 mld. Sk, z toho 40,5 % (3,9 mld. Sk) reeskontný úver, 39,7 % (3,8 mld. Sk) lombardný úver a 19,8 % (1,9 mld. Sk) aukčný refinančný úver.

Vplyvom absolútneho poklesu refinančných zdrojov sa výrazne znížila závislosť obchodných bánk pri poskytnutých korunových úveroch na refinančných zdrojoch z 12,4 % k 30. 6. 1992 na 3,9 % ku koncu 1. polroka 1993.

Systém refinancovania sa v porovnaní s minulým rokom výrazne štrukturálne zmenil. K 30. 6. 1993 prebiehalo refinancovanie síce taktiež ako v roku 1992 v troch tranšiach, zmenili sa však formy ich poskytovania. Používal sa reeskontný úver (na záloh zmeniek), aukčný refinančný úver s jednomesačnou splatnosťou a lombardný úver na záloh cenných papierov s týmto využitím:

Reeskontný úver – táto forma refinancovania sa k 30. 6. 1993 najviac využívala (3,9 mld. Sk). NBS v snahe pomôcť pri riešení neľahkej situácie v poľnohospodárstve vyčlenila 1,0 mld. Sk na reeskont poľnohospodárskych zmeniek. K ich očakávanému využitiu nedošlo, čerpanie dosiahlo len 120,0 mil. Sk pri celkovom objeme uskutočnených zmenkových obchodov do poľnohospodárstva v sume 740,6 mil. Sk, čo je 19,1 % z celkového reeskontného úveru poskytnutého NBS obchodným bankám.

Objem reeskontných úverov sa zvýšil v júni v súvislosti s rozšírením možnosti čerpania refinančných zdrojov formou nákupu zmeniek na podporu exportu. Exportné zmenky do-

siahli k 30. 6. 1993 1,2 mld. Sk, čo je 30,8 % z celkového objemu reeskontných úverov.

Lombardný úver bol k 30. 6. 1993 druhou najvyužívanejšou formou refinancovania. Celkový objem poskytnutých lombardných úverov bol 3,8 mld. Sk. Na čerpaní lombardného úveru sa podieľalo 11 bánk.

Aukčný refinančný úver sa v jednotlivých štvrťrokoch vyvíjal diferencovane. Na rozdiel oproti 1. štvrťroku 1993, keď sa počas 7 týždenných cyklov aukcia refinančného úveru (ARÚ) neuskutočnila, bola v priebehu nasledujúceho štvrťroka priemerná mesačná suma ARÚ 0,9 mld. Sk, a to aj napriek zmene tendencie v posledných dvoch týždňoch júna v súvislosti s napätosťou pri zabezpečovaní úverových limitov.

Úrokové sadzby ARÚ boli v 1. polroku veľmi rozkolísané. Pohybovali sa v rozpätí od 10,0 % do 24,0 %, pričom obe krajné úrokové sazdby sa dosiahli v 1. štvrťroku 1993. Súviseli jednak so zmenou podmienok ARÚ začiatkom roku 1993, záujmom bánk o túto formu refinancovania, zrušením dosť využívanej formy refinancovania v podobe denného trhu refinančného úveru a situáciou na medzibankovom peňažnom trhu. V 2. štvrťroku sa úrokové sadzby pohybovali od 14,0 % do 22,5 %. Situácia v ich vývoji sa stabilizovala od druhej polovice mája, keď boli v rozpätí od 16,1 % do 16,6 %. V tomto období sa uskutočňovala rovnomerná ponuka ARÚ, čo pozitívne ovplyvnilo aj vývoj úrokových sadzieb. Najvyššia mesačná priemerná suma ARÚ v 1. polroku 1993 sa dosiahla v máji (4,4 mld. Sk) a najnižšia (1,6 mld. Sk) v marci.

Okrem refinančných zdrojov používali komerčné banky **redistribučný úver** vo výške 33,6 mld. Sk, ktorým sa kryla podstatná časť vyčlenených úverov na trvalé zásoby, na záväzné stavby a družstevnú bytovú výstavbu. Tieto úvery sa po zriadení samostatných bánk – Investičnej a rozvojovej banky, a. s., Bratislava a Konsolidačnej banky, š. p. ú., Bratislava previedli spolu so zdrojmi vrátane redistribučného úveru do týchto bánk a budú sa splácať v dohodnutých lehotách. Nadväzne na to sa má v priebehu rokov 1994 až 1999 redistribučný úver splatiť. Tento, charakteru emisných zdrojov nezodpovedajúci úver bude dlhodobo viazať značnú časť týchto zdrojov.

Povinné minimálne rezervy (PMR) – metodika aj percentuálne sadzby v oboch kategóriách primárnych vkladov sa počas 1. polroka 1993 nezmenili (terminované vklady 3 %, neterminované 9 %). V súvislosti s menovou odlukou sa však následne v marci prejavili problémy so zabezpečovaním PMR, ktoré vyplývali z extrémne vysokých depozít počas obdobia vkladania voľných peňažných zdrojov na účty v bankách. NBS preto upravila metodiku tvorby PMR tak, aby zodpovedala tejto mimoriadnej situácii, čím došlo za celý bankový sektor k zníženiu povinnej držby PMR z pôvodných 12,1 mld. Sk na 10,9 mld. Sk. PMR sa počas roku 1993 vyvíjali rozdielne, problémy sa vyskytli v januári a marci a v oboch prípadoch súviseli s postupne sa vytvárajúcimi oddelenými bankovými systémami.

V 1. polroku 1993 sa vyskytovali aj prípady čerpania núdzového úveru, ktorý však žiadna banka dlhodobo nečerpala. Slúžil na vyrovnanie prechodnej nepriaznivej likvidity obchodných bánk.

3. 4. Konkretizácia menového programu NBS na 2. polrok 1993

Všetky prvky konkretizácie menového programu sú podložené výsledkami ekonomiky SR v prvých mesiacoch roku 1993, prerokované s misiou MMF, konzistentné s analytickými závermi misie a s Vyhlásením vlády SR o hospodárskej politike.

V tomto kontexte je konkretizovaný menový program určený týmito hodnotami menových veličín (mld. Sk):

Skutočnosť	1. 1. 1993	Jún 1993	September 1993	December 1993
Domáce úvery	280,4	309,4	322,4	335,4
– čistý úver vláde	42,9	58,4	60,8	64,9
– čistý úver FNM	0,4	1,0	1,0	1,0
– úver podnikom a domácnostiam	237,2	250,0	260,6	269,5
Čisté domáce aktíva (kritérium MMF)	219,8	233,0	245,0	264,0

Menový program na 2. polrok 1993 rieši rozhodovanie medzi vyššou infláciou a zmrazením úverov do ekonomiky v prospech úverov do ekonomiky. Vyššia inflácia bude vyvolaná radom viacerých faktorov, osobitne opatreniami vo vzťahu k platobnej bilancii. Kvantifikácia faktorov inflácie je takáto:

– daň z pridanej hodnoty a spotrebná daň k 1. 1. 1993	7,8 %
– administratívne opatrenia	4,0 %
– trhové faktory	6,0 %
– zúženie trhu po menovej odluke	1,5 %
– zmeny voči XCU	0,5 %
– administratívne sťaženie dovozu	1,0 %
– úpravy spotrebnej dane, prípadne DPH v 2. polroku	1,0 %
– ostatné opatrenia vo vzťahu k platobnej bilancii (dovozné prirážky a devalvácia)	8,6 %
Inflácia spolu	30,4 %

Hodnoty menového programu boli základom pre parametre menovej politiky deklarovanej v bode 10 Prehlásenia vlády SR k hospodárskej politike:

a) Peňažná zásoba M2 (peniaze v širšom zmysle slova) bude v priebehu roku 1993 rásť mierou 19 % takto:

Skutočnosť	1. 1. 1993	Jún 1993	September 1993	December 1993
M2	214,4	223,2	235,9	255,2

b) Vývoj čistých domácich aktív zaznamená ročný rast 20 % (z 219,8 mld. Sk na 264,0 mld. Sk).

Čisté domáce aktíva sú definované ako rozdiel medzi domácimi úvermi a ostatnými čistými položkami. Domáce úvery sa skladajú z úverov vláde, úverov Fondu národného majetku a úverov podnikom a domácnostiam. Ostatné čisté položky sú veľmi heterogénna veličina, zahŕňajúca debetné a kreditné zostatky na bežných účtoch, druhotné úložky, hmotný majetok, rezervné prostriedky a fondy, kapitál, zisk a ďalšie položky komerčných bánk a NBS.

c) Úvery podnikom a domácnostiam vzrastú ročnou mierou 13,6 % (z 237,2 mld. Sk na 269,5 mld. Sk).

d) Limitné hodnoty čistých domácich aktív sú priamo súčasťou nášho menového programu.

Vzhľadom na značnú vzájomnú previazanosť, ako aj ťažko predvídateľný vývoj veličín menového programu bude menová politika NBS obozretná v zmysle zachovávania určitého odstupu od limitnej hodnoty čistých domácich aktív a súvisiacich hodnôt menových veličín.

Na základe metodického odporúčania misie MMF boli viaceré veličiny menového programu predefinované v zmysle zahrnutia, resp. vypustenia niektorých parciálnych položiek bankovej štatistiky. Tým sa niektoré hodnoty menových veličín uvádzané v prvých častiach správy líšia od hodnôt konkretizovaného menového programu. Toto predefinovanie neovplyvnilo logiku menového programu, dynamiku vývoja menových veličín, nadväznosť menového programu v 2. polroku na me-

nový program 1. polroku, ani reálny priestor pre menovú politiku NBS.

4. VÝSLEDKY SPOLUPRÁCE S MEDZINÁRODNÝMI BANKOVÝMI A FINANČNÝMI ORGANIZÁCIAMI

Technická pomoc

A. Program PHARE

Od 4. januára 1993 pôsobí v rámci odboru devízového a zahraničného NBS samostatná riadiaca jednotka projektu pre program PHARE (Project management unit). Od svojho vzniku PMU prevzala celú koordináciu pomoci programu PHARE v rámci bankového sektora SR.

Po dohode medzi predstaviteľmi ČNB a NBS časť pomoci v rámci kontraktov uzavretých pre bankový sektor za bývalú ČSFR (tzv. GTAF I) je do ukončenia jednotlivých kontraktov riadená a financovaná PMU pri ČNB. PMU pri NBS vypracovala samostatný tzv. Work Programm 2 na rok 1993 v rámci GTAF II, pre ktorý bola odsúhlasená z Bruselu pomoc v celkovej sume 950 tis. ECU.

Činnosť PMU NBS vychádza z tohto programu a doteraz sa uskutočnili tieto akcie:

- prípravnou fázou na získanie dlhodobých expertov je mapovanie situácie v bankovom sektore SR. V rámci aktivít pripravila PMU NBS krátkodobé misie expertov ES pre oblasť:
  - bankovej asociácie na Slovensku,
  - bankového vzdelávania na Slovensku,
  - kapitálového trhu na Slovensku,
  - bankového dohľadu,
  - problematiky tzv. „zlých úverov",
  - účtovníctva NBS.
- 29. 6. 1993 sa v NBS uskutočnilo výberové konanie (TENDER) na obsadenie miesta trvalého poradcu za Európske spoločenstvá v rámci programu PHARE pre bankový sektor SR. Termín nástupu vybraného poradcu – koniec septembra t. r.
- PMU pri NBS vypracovala tzv. indikatívny program, ktorý obsahuje priority bankového sektora na rok 1994, pre ktoré sa požaduje technická zahraničná pomoc prostredníctvom programu PHARE. Tento indikatívny program je prekonzultovaný a odsúhlasený tak s koordinačným centrom na MZV SR, ako aj s delegatúrou ES na Veľvyslanectve v Prahe a centrálou v Bruseli. Pre indikatívny program sa navrhuje pomoc vo výške 3 mil. ECU. V súčasnosti sa upresňuje rozpis finančných položiek pre jednotlivé priority bankového sektora.

B. Iná zahraničná technická pomoc

V rámci zahraničnej technickej pomoci sa uskutočnili úspešné rokovania najmä s Berliner Handels- und Frankfurter Bank a Christiania Bank Oslo, ktorých výsledkom sú konkrétne dohody o bezplatnom zaškolení našich pracovníkov v týchto bankách (v Nórsku 3 osoby a v Nemecku 2 osoby).

Zahraničné úvery

V oblasti zahraničných úverov poskytnutých vláde ČSFR v roku 1991 a 1992 došlo (vo väčšine prípadov) k ich rozdeleniu medzi vládu ČR a SR. Nakoľko fiškálnym agentom je MF SR, NBS ako vykonávateľ príslušných platieb vrátane členských príspevkov v zahraničných inštitúciách dôsledne sleduje termíny splátok (úrokové poplatky, základné splátky, členské príspevky) podľa podmienok stanovených v zmluvách.

Osobitnú pozornosť si vyžaduje vzťah k MMF a Svetovej banke, keďže v tejto oblasti sa už dosiahli určité konkrétne výsledky. Predovšetkým sa zabezpečili podklady na vyčerpanie 3. tranše pôžičky SAL (IBRD) vo výške 39 763 157,87 USD. Príslušné dokumenty sa odoslali Svetovej banke 20. 4. 1993 a dňa 25. 5. 1993 Svetová banka už previedla uvedenú sumu na nostro účty NBS.

Zmluva medzi Európskou investičnou bankou (ďalej EIB) a NBS bola podpísaná dňa 17. 2. 1993. Prisľúbený je úver vo výške 28 mil. ECU. Podmienkou čerpania je však uzatvorenie Rámcovej dohody medzi NBS a VÚB, v ktorej sa musia definovať vzťahy medzi oboma subjektami. Len v tomto prípade a na základe projektov vyhovujúcich prísnym kritériám EIB môže byť úver v tejto výške aktuálny. V súčasnosti prebiehajú záverečné rokovania na tvorbe Rámcovej dohody medzi NBS a VÚB.

Rozvoj vzťahov s krajinami strednej a východnej Európy

a) Prvým krokom bola účasť na príprave obchodnej dohody medzi Maďarskom a SR, kde sa stanovilo, že zúčtovacou jednotkou v obchodných platbách bude USD. Dohoda je podpísaná.

b) Účasť na príprave obchodnej dohody medzi Rumunskou republikou a SR – návrh je parafovaný.

c) Rokovanie o ukončení clearingového účtu s Indiou, rozdelení zostatku a spôsoboch jeho likvidácie. Príprava novej obchodnej dohody medzi IR a SR. Návrh je parafovaný.

d) Rokovanie o rozdelení záväzkov k Medzinárodnej investičnej banke (ďalej MIB). Dohodu podpísali zástupcovia MF SR, MF ČR a MIB. Rozdelenie funkcií na zastúpenie v MBHS a MIB.

e) Príprava materiálov a účasť na zasadnutiach Bankových rád MIB (19.–20. 4. 1993) a MBHS (21.–22. 4. 1993) v Moskve.

f) Rokovanie s Maďarskou národnou bankou o likvidácii zostatkov Kčs v Maďarsku a HUF v SR, ich rozdelenie s ČR. Dohoda je podpísaná.

ZÁVER

Výsledky prvého polroku umožňujú konštatovať, že NBS cieľavedomou menovou politikou realizovala vytýčené menové priority. Reálne sa predpokladá rovnako akceptovateľný vývoj inflácie a udržanie vnútornej konvertibility aj v druhom polroku.

Vývoj inflácie v 2. polroku ovplyvnia niektoré nové faktory, najmä:

- devalvácia,
- zvýšenie spotrebných daní,
- opatrenia na zníženie výdavkov ŠR, najmä dotácií,
- prijaté opatrenia na zvýšenie správnych poplatkov,
- realizované zvýšenie poštových tarif do cudziny,
- rozhodnutie o poplatkoch za učebné pomôcky,
- možné zvýšenie dopravného nákladnej prepravy a elektrickej energie,
- výpad v poľnohospodárskej produkcii.

Pri tejto predikcii sa úroveň spotrebiteľských cien, a teda miera inflácie v 2. polroku zvýši o viac ako 10 %. Na základe tohto vývoja možno predpokladať celoročnú mieru inflácie v intervale 25–30 %. Rozhodujúcim bude pritom vývoj deficitu ŠR SR. Pokiaľ sa podarí udržať úroveň deficitu ŠR na hranici 16 mld. Sk, môže menová politika NBS zastaviť ročnú infláciu na výške približne 25 %. Tento výsledok by bol nosným pilierom nielen makroekonomickej stability SR, ale aj jej medzinárodnej dôveryhodnosti.

Aj udržanie vnútornej konvertibility v 2. polroku 1993 je reálne. Vnútorná konvertibilita sa udrží na relatívne uspokojivej hladine devízových rezerv, vážnejšie externé šoky, resp.

výrazné zníženie výkonnosti ekonomiky SR by však jej udržanie mohli skomplikovať.

Rast devízových rezerv, liberalizácia aktivít na kapitálovom účte a celkový pohyb smerom k úplnej konvertibilite – to všetko sa presúva do budúceho roku a veľmi pravdepodobne sa bude dať riešiť iba pomocou stand-by pôžičky MMF. Ekonomika SR musí byť schopná devízové prostriedky vytvárať, musí sa opierať o zdravý, výkonný, dobre štrukturovaný a konkurencieschopný podnikový sektor.

Finacovanie bankového systému Národnou bankou Slovenska

(v mil Sk)

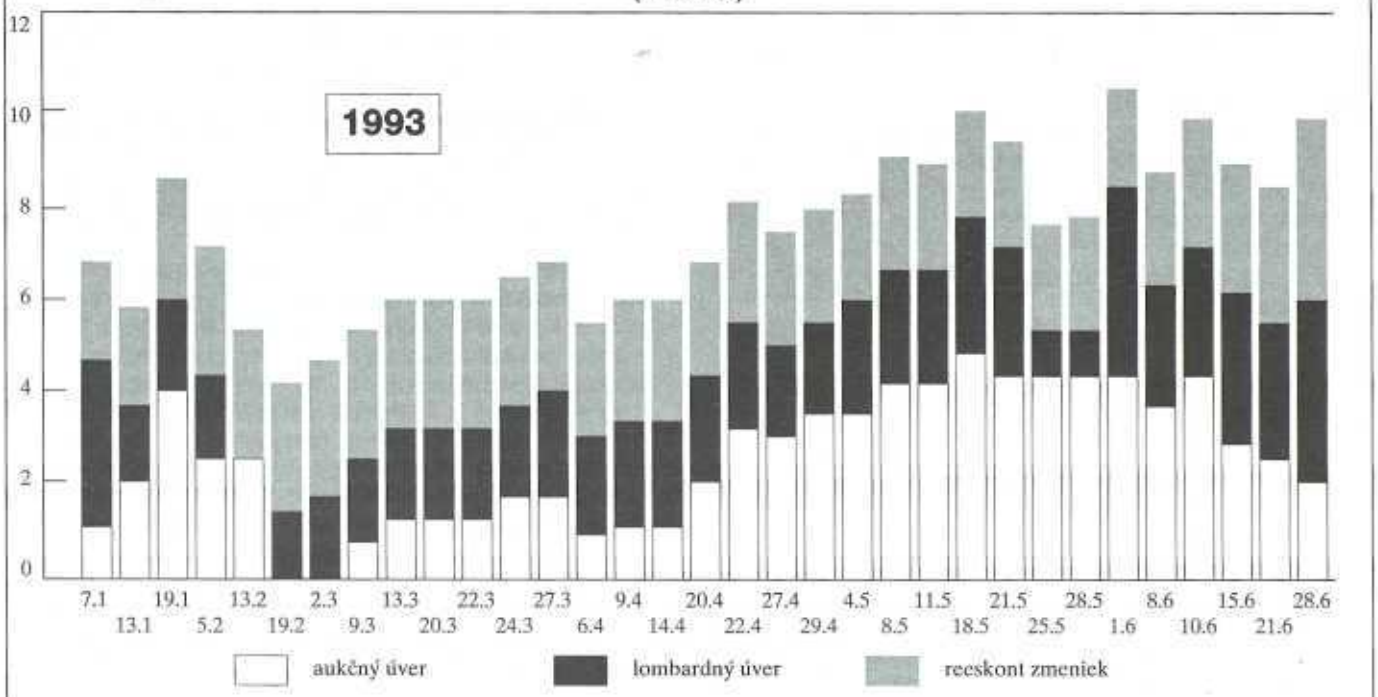

Oficiálne úrokové miery a úrokové miery peňažného trhu

(v percentách)

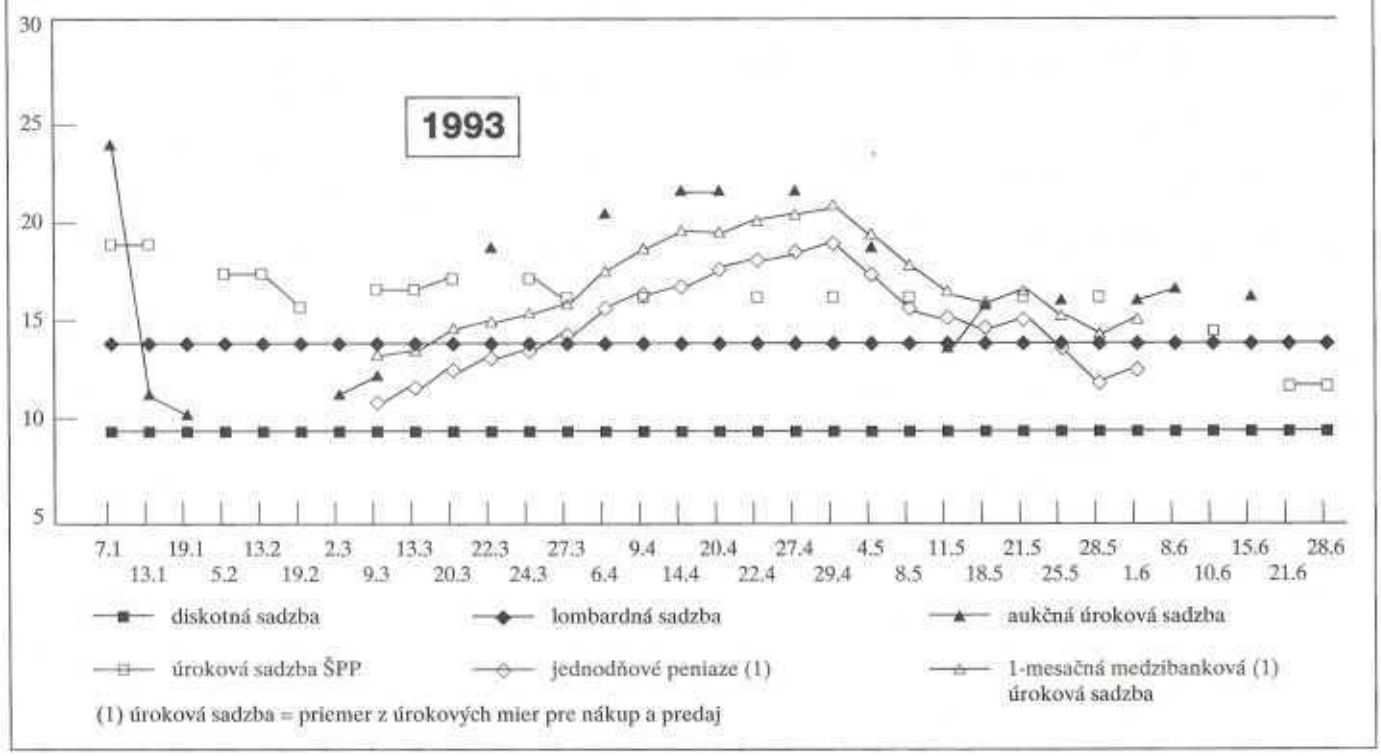

(Dokončenie zo str. 10)

ľudského činiteľa. Je to formovanie vlastnej bankovej kultúry a etiky. Či si to uvedomujeme alebo nie, má ju svojím spôsobom každá hospodárska a podnikateľská inštitúcia, teda aj banka. Práve ona predstavuje to skutočné a neviditeľné logo banky. Keď chýba, potom má marketing tejto banky ťažkú situáciu.

Inštitút bankového vzdelávania v Bratislave vo svojej činnosti úzko spolupracuje so špičkovými zahraničnými odborníkmi. Je to rozhodujúca súčasť aktivít inštitútu. Vychádzame pritom zo skutočnosti, že vzdelávacie požiadavky nášho bankovníctva nemožno riešiť bez kvalifikovaného transferu know-how vyspelého bankového prostredia.

SKÚSENOSTI

Rokovania medzinárodných konferencií k otázkam vzdelávania v slovenskom bankovníctve v máji a októbri v Dolnej Krupej vytvorili dôležitú základňu pre ďalší rozvoj pomoci a spolupráce inštitútu nielen so zahraničnými partnermi, ale aj odbornými útvarmi komerčných bánk. Pomoc, ktorú nám poskytujú Spojené štáty americké v rámci spolupráce s Ministerstvom financií USA, má pre inštitút veľký význam. Vážime si tiež pomoc britského Know-How-fondu, zemských vlád Spolkovej republiky Nemecko a programu PHARE. Sľubne sa javí tiež spolupráca s Japonským centrom pre medzinárodné financie. Uvedomujeme si však obmedzený časový horizont pôsobenia tejto pomoci. Preto jednou z dôležitých úloh Inštitútu bankového vzdelávania v Bratislave je budovať vlastný lektorský zbor. Komplex vzťahov inštitútu ku komerčným bankám závisí od spolupráce pri zisťovaní vzdelávacích požiadaviek, výberu poslucháčov, realizácie vzdelávacích akcií až po metodicko-poradenskú pomoc inštitú odborným útvarom bánk. Táto činnosť sa však nezaobide bez nepretržitých a veľmi úzkych vzájomných kontaktov.

V DOLNEJ KRUPEJ O BUDÚCNOSTI

Zvyšovať kvalifikáciu a odbornosť bankových pracovníkov, to je jeden z dôležitých faktorov rozvoja bankovníctva v strednej a východnej Európe. Vedomosti, schopnosti a pracovný výkon bankových odborníkov priamo ovplyvňujú výkony a úroveň činnosti bánk. Potvrdilo to aj nedávne rokovanie bankových špecialistov v Dolnej Krupej, kde sa konala v poradí už druhá konferencia inštitútov bankového vzdelávania. Slovenská republika sa tak po predchádzajúcej konferencii v roku 1992 v Budapešti stala hostiteľskou krajinou tohto medzinárodného podujatia. Okrem predstaviteľov bankového vzdelávania v krajinách strednej a východnej Európy sa na konferencii zúčastnili tiež zástupcovia všetkých významných fondov vyspelých západných krajín, ktoré podporujú rozvoj bankovníctva v krajinách bývalého východného bloku.

O ČOM SA DISKUTOVALO?

Účastníci sa vzájomne informovali o stave a rozvoji bankového vzdelávania. Posúdili najmä možnosti spolupráce a koordinovaného prístupu v efektívnom využívaní zahraničnej pomoci.

Ako vyplynulo z rokovania, úroveň, problémy a úlohy bankového vzdelávania v jednotlivých krajinách strednej a východnej Európy sú rozdielne. Závisia od špecifických a rozdielnych podmienok ekonomiky a pôsobenia bankových systémov týchto krajín. Vzhľadom na spoločné úsilie transformovať ekonomiku bývalých systémov centrálneho plánovania na trhovú ekonomiku, vyznačujú sa v rozvoji bankových sektorov jednotlivých krajín významné spoločné prvky. Tie vytvárajú reálnu bázu na vzájomnú spoluprácu.

Významnou súčasťou konferencie boli stanoviská predstaviteľov fondov pomoci zo západných krajín. Táto pomoc sa v súčasnosti sústreďuje do pedagogickej oblasti, najmä však na prípravu lektorov, ktorí potom ďalej pôsobia v jednotlivých systémoch bankového vzdelávania. Táto stratégia je veľmi správna a perspektívna. Umožňuje pripravovať lektorov pre inštitúty krajín strednej a východnej Európy, ktorí budú zabezpečovať svoje úlohy už bez pomoci západných krajín.

Jedným z významných zámerov konferencie bolo eliminovať možnú duplicitu v poskytovaní zahraničnej pomoci inštitútom bankového vzdelávania.

Počas konferencie sa nevyriešili všetky predložené problémy. Dôležitý je však poznatok, že došlo k významnému zblíženiu názorov na mnohé spoločné problémy a postupy v ich riešení.

Príznačné boli tiež neformálne stretnutia a rozhovory účastníkov, mnohí nadviazali vzájomne užitočné kontakty. Konferenciu možno hodnotiť ako ďalší pozitívny krok pre rozvoj vzdelávania v bankovníctve.

NA SKUSOCH V AMERIKE

Ing. Jaroslav Zubák, námestník riaditeľa ISTROBANKY, a. s., bol päť týždňov na študijnom pobyte v Spojených štátoch amerických. Zoznámte sa s jeho dojmami a skúsenosťami. Dozvedeli sa o nich aj čitatelia novín The Star - Herald.

Pán inžinier, študijný program „Bankers Abroad" (Bankári v zahraničí), pripravený pre krajiny východnej Európy, sponzoroval The U.S. Treasury Department (Ministerstvo financií USA). Ako sa k Vám dostala táto ponuka?

Bola to ponuka Inštitútu bankového vzdelávania v Bratislave, ktorého funkciou je zabezpečovať ďalšie vzdelávanie bankárov. V rámci pomoci USA krajinám strednej a východnej Európy dostal inštitút ponuku zorganizovať výber možných kandidátov. Zúčastnil sa ho aj zástupca americkej strany, ktorý urobil pohovor s každým kandidátom. Účastníci boli rozdelení do viacerých turnusov. Ja som sa v štvorčlennej skupine zúčastnil tretieho turnusu. Pobyt sa skladal z dvoch častí - teoretickej a praktickej. Teoretickú časť tvoril dvojtýždenný kurz na tzv. Stonier School of Banking, čo je niečo ako náš Inštitút bankového vzdelávania, na Univerzite štátu Delaware na východnom pobreží USA. Medzi 500 americkými účastníkmi kurzu boli trinásti bankoví odborníci z východnej Európy - okrem slovenskej skupiny aj Rumuni a Poliaci. Študovali sme denne od 8.00 do 17. 00 hod. ako riadni študenti. Na štrnásť dní sme sa vrátili do študentských čias. Po teoretickej časti sme sa rozišli do komerčných bánk v USA - každý do inej. Mňa osud zavial do Mississippi, do banky M&F (MERCHANTS & FARMERS - (Obchodná a farmárska).

Tam som sa tri týždne venoval dvom zvoleným témam - analýze riadiacej činnosti banky a analýze úverovej činnosti.

V čom vidíte rozdiely medzi slovenským a americkým bankovníctvom?

V teoretickej časti nebolo priveľa nového, bankovníctvo je vlastne všade na svete rovnaké. Možno sme sa s problémami zaoberali viac do hĺbky, než som poznal. Zaujímavé boli neformálne stretnutia s kolegami z amerických bánk.

Základným rozdielom v bankovej praxi je to, že americké obchodné banky podnikajú v stabilnom ekonomickom prostredí, čo sa u nás, v dnešnom štádiu transformácie, kde často dochádza k zmenám v legislatíve, nedá povedať. Z pohľadu riadenia zásadné rozdiely nie sú - ani v štruktúre, ani v spôsobe riadenia. Rozdiel je snáď v operatívnosti riadenia. Vyspelý informačný systém s kvalitným technickým vybavením im umožňuje rozhodovať sa vo veľmi krátkom čase. A to sa, dúfam, podarí dosiahnuť aj nám. Na technickom vybavení našej banky v tomto čase pracujeme. Určitý rozdiel je vo väčšej zodpovednosti jednotlivcov v riadení. Jednotlivec má vyššie právomoci. U nás je zodpovednosť založená skôr na kolektívnosti.

Čo vedeli vaši hostitelia o nás?

Pre tých, s ktorými som sa stretol, bolo problémom situovať Slovensko vôbec. Predstavu si urobili prostredníctvom Viedne ako najbližšieho mesta a Rakúska ako susednej krajiny. Banka, v ktorej som bol, nemala styky so zahraničím, možno preto ani nepotrebovala vedieť o Slovensku.

Navštívili ste aj International Division of Deposit Guaranty v Jacksone ...

International Division of Deposit Guaranty je jediná banka v Mississippi, ktorá sa zaoberá medzinárodným platobným stykom. Dozvedel som sa tu niečo o štáte Mississippi - napríklad vývoz je väčší ako dovoz. Hlavnými položkami sú výrobky z dreva a drevo, ďalšími sú ryby a hydina a samozrejme pre tento kraj známa bavlna. Styky s našimi krajinami nemajú. Spolupracujú, ale s rakúskymi bankami.

Priniesli ste si nejaké námety, z ktorých by ste mohli čerpať?

Námetov bolo neúrekom. Mám ich plný kufrík. Bol taký ťažký, že nosič na letisku mal s ním čo robiť. Orientoval som sa na konkrétnu časť činnosti banky - úverovú činnosť. Sú to námety v otázke postupov pri rozhodovaní o úvere, v sledovaní kvality úverového portfólia, v akvizícii úverových klientov, vo finančnej analýze ... V oblasti finančnej analýzy nemožno automaticky vychádzať z ich poznatkov, pretože majú oproti nám určité rozdiely v účtovnom systéme.

Ako hodnotíte systém štúdia?

Kurz bol určený riadiacim alebo budúcim pracovníkom, teda špecializovaný. Venovali sme sa témam aplikovaným na riadenie aktív a pasív. Prednášajúci podávali tému veľmi netradične, bolo to prekvapujúce - snažili sa upútať pozornosť študentov rôznymi humornými vsuvkami.

Váš názor na pobyt?

Stálo to za to. Kontakty budú užitočné, ak sa Istrobanka bude aktivizovať i medzinárodne. I keď obchod medzi USA a Slovenskom je minimálny, existujú možnosti spolupráce. Naši bankoví odborníci by iste privítali možnosť, keby takýto kurz Američania uskutočňovali i naďalej. Prospelo by, keby bol viacročný, prípadne keby sa zameral aj na iné špecializované oblasti činnosti banky. Bolo by veľkým prínosom zaoberať sa päť týždňov len jedným problémom.

Mária Nagyová

OBCHOD BEZ PEŇAZÍ

Ako bolo na túto skutočnosť pripravené Slovensko? Spomína RNDr. Rudolf Požgay, CSc., riaditeľ a predseda predstavenstva Bankového zúčtovacieho centra Slovenska, a.s. :„Museli sme konať rýchlo, ale hlavne s rozumom. O našom podniku sa rozhodlo v lete minulého roku a už 1. septembra sme oficiálne odštartovali ako akciová spoločnosť. Na začiatku bol len jediný akcionár - Ministerstvo financií SR. Hlavne preto, aby náš vznik bol čo najrýchlejší. No a slovenské banky? Tie sa, samozrejme, angažovali a pomáhali, najmä preto, že pociťovali potrebu vytvoriť clearingové centrum vo svojej každodennej praxi."

Výpočtový systém, ktorý pracuje v clearingovom centre, možno podľa ľubovoľnej potreby rozširovať ako stavebnicu. Pracovníci nemajú strach ani z veľkého zvýšenia objemu transakcií. Neohrozí to prevádzku v tom zmysle, že by bolo treba všetko budovať nanovo.

Systém fungovania clearingu medzi bankami nie je žiadna novinka, ktorá vznikla len preto, že sa rozdelila u nás mena. Clearing je sprostredkovateľ bezhotovostného platobného styku a zúčtovania navzájom medzi bankami. Pri clearingu nie je potrebné používať na úhrady peniaze, tie pôsobia iba ako počítacie jednotky. V tom je hlavná prednosť, umožňuje rozvoj obchodného obratu bez použitia peňazí. Ak by nejestvoval, skončil by sa vlastný platobný styk každej z bánk na úrovni jej centrály, alebo na pobočke či expozitúre.

„Výhoda tohto spôsobu je, že banky nemusia mať otvorené účty vo všetkých peňažných ústavoch, s ktorými obchodujú." Pokračujeme v rozhovore s pánom riaditeľom. „V skutočnosti ide o to, že peniaze bánk sú potom na účtoch do istej miery viazané.

Každá banka má, samozrejme záujem, aby jej peniaze nestagnovali, aby prinášali užitok - zisky a výnosy. Na clearingovom účte pracujú peniaze uložené ako povinné minimálne rezervy banky, uložené v národnej banke. To je veľká výhoda, pretože povinné minimálne rezervy, tak ako to už z názvu vyplýva, za normálnych okolností nevstupujú do obchodných transakcií bánk. Na tieto peniaze clearingové centrum neslaha - pracuje s nimi iba evidenčne."

Po overovacej prevádzke Štátna banka česko - slovenská uviedla 9. marca 1992 tuzemský clearing v domácej mene. Bol to významný krok v skvalitnení platobného styku. Do vzájomného clearingového systému boli zapojené všetky banky, ktoré mali svoje sídlo na území vtedajšieho Česka, rovnako i banky zo Slovenska.

Dňom 1. januára 1993 vznikajú dve samostatné republiky Slovenská a Česká a bezprostredne na to (8. februára 1993) dochádza aj k rozdeleniu federálnej meny na národné.

Dvojaký úžitok

O význame slovenského clearingového centra a jeho užitočnosti pre banky nemožno pochybovať. Pracuje spoľahlivo, pričom naň banky kladú požiadavky, ako sú vysoká spoľahlivosť pri zabezpečení medzibankového zúčtovania, dodržanie bankového tajomstva a tiež aj určitá nezávislosť.

Tým, že zúčtovanie prechádza prostredníctvom tohoto centra, sa napríklad získava globálny prehľad platieb medzi Českom a Slovenskom.

„Ďalšou významnou funkciou bankového zúčtovacieho centra je, že dokáže ustrážiť, aby sa realizovali len také platby, ktoré sú kryté peniazmi."

Ani sa nechce veriť, že pri takom obrovskom rozsahu platieb a operácií je možné zabrániť tomu, aby sa niektorá z bánk takpovediac „nevyšmykla." Že nie, o tomto ma vzápätí presvedčí pán riaditeľ: „V našom centre máme totiž prehľad o stave účtov našich klientov - bánk. Ak chce banka uskutočniť platbu a na svojom účte nemá dostatok finančných prostriedkov, tak pre ňu jednoducho neuskutočníme transakciu. Oznámime jej stav na účte a platobné príkazy odložíme do tzv. čakacieho radu."

Ako ďalej? Pýtam sa. „Riešenie je jednoduché. Banka si musí vypožičať v inej banke, poprípade v Národnej banke Slovenska, no a život predsa beží ďalej. Ale pozor! S požičiavaním bývajú niekedy aj "patálie„."

Vo svojej naivite som sa nazdal, že ak centrum nemá peniaze, môže aspoň poradiť dobrou radou alebo informáciou, ktorá banka je momentálne solventná. Ktorá môže, tak ako sa hovorí v núdzi vypomôcť. Pán riaditeľ ma však sklamal: „Informácie takéhoto druhu zo zásady neposkytujeme. Stavy na účtoch jednotlivých bánk sú informácie prísne dôverné. Obstarávanie úveru je vyslovene v réžii dealerov bánk. Do tejto činnosti sa naše centrum nemôže nijako angažovať."

Predstava o tom, že sa nepracuje s reálnymi peniazmi, ale iba s peniazmi na účte - „evidenčnými", z nezainteresovaného pohľadu vytvára ilúziu „kúzlenia".

Znovu ma z mojích pred-

RNDr. Rudolf Požgay, CSc., riaditeľ a predseda predstavenstva Bankového zúčtovacieho centra Slovenska, a.s.

stáv privádza na správnu mieru pán riaditeľ: „To nie je možné. Už aj preto, že by tým Národná banka Slovenska stratila napríklad možnosť strážiť kvalitu našej meny. Uhrádzať akúkoľvek platbu nejestvujúcimi peniazmi sa jednoducho nedá. Do väčšieho mínusu, ako má banka povolené Národnu bankou Slovenska, nepustíme žiadnu banku.

Časové straty nemusia byť veľké, banky si dokážu v takejto situácii nájsť riešenie v priebehu niekoľkých minút."

Jedno z kritérií

clearingu pri jeho hodnotení je rýchlosť s akou spracováva údaje. Pán riaditeľ spomína: „Začali sme už pracovať na možnosti, ako zrýchliť jednotlivé operácie. No pritom ani súčasný stav nemožno hodnotiť kriticky. Náš systém patrí medzi špičkové. Domnievam sa, že vo svete nie je žiadna analógia. Vznikli sme za neuveriteľne krátky čas, takmer za niekoľko týždňov. Vybudovanie takéhoto pracoviska obyčajne trvá minimálne jeden a pol až dva roky. Určitú výhodu sme mali v tom, že sme si mohli prevziať software, aký používalo pražské, v tom čase federálne clearingové centrum".

Presnosť, rýchlosť a spoľahlivosť bankových služieb do určitej miery závisí aj od úrovne finančných a informačných tokov bankovej sústavy. Ich kvalitu podmieňuje vybudovanie spoľahlivej komunikačnej infraštruktúry v bankovom sektore.

„Sme si vedomí našej zodpovednosti", hovorí pán riaditeľ „za medzibankové zúčtovanie a dobre fungujúci informačný servis pre bankovú sústavu Slovenskej republiky. V týchto dňoch začíname realizovať Projekt medzibankového komunikačného systému. Čo možno najväčší dôraz kladieme na spoľahlivé zabezpečenie procesu medzibankového zúčtovania, informačný servis pre banky a ich klientov a na elektronickú výmenu správ medzi bankami. Na základe analýz svetových trendov v bankovníctve a v súlade s odporúčaniami Medzinárodného menového fondu sme zvolili orientáciu na svetové štandardy a konečné riešenia na báze využitia služieb sieti EuroTel Bratislava. Nedávno sme podpísali exkluzívnu zmluvu o spolupráci v oblasti dátovej komunikácie pre medzibankový komunikačný systém s EuroTel-om."

Druhá strana mince

Popýtali sme sa jedného z užívateľov zúčtovacích operácií, ako sú spokojní zo službami. Hovorí **Ing.Jozef Kollár, CSc., člen predstavenstva a riaditeľ Ľudovej banky Bratislava, a.s.**

„Ľudová banka, ktorá pôsobí na slovenskom peňažnom trhu od marca 1992 privítala tú skutočnosť, že na sklonku roku 1992 sa podarilo rýchlo a kvalitne vybudovať Bankové zúčtovacie centrum Slovenska, a.s., a takto pozitívne a pružne reagovať na politické rozhodnutie o rozdelení Česko - slovenskej federácie.

Výsledkom bolo, že platobný a zúčtovací styk medzi bankami na Slovensku neutrpel žiadne vážnejšie poruchy v súvislosti so vznikom samostatnej Slovenskej republiky.

Ľudová banka Bratislava, a.s., ako klient Bankového zúčtovacieho centra Slovenska hodnotí vzájomnú spoluprácu pozitívne. Napriek tomu by sme si predstavovali v blízkej budúcnosti skvalitniť prácu clearingového centra. Predovšetkým v smere skracovania intervalu trvania doby realizácie platby klient - klient. Zaujímavosťou je, že z hľadiska koncepčného je platobný a zúčtovací styk na Slovensku, ktorý možno charakterizovať ako príkazový (podnet na platbu podáva klient vo forme platobného príkazu), podstatne dokonalejší ako platobný systém v USA, ktorý možno charakterizovať, ako inkasný (príjemca platby predkladá platobný dokument k inkasu). Napriek tomu, že v USA šek ako platobný prostriedok fyzicky „cestuje" z banky A do banky B cez ďalších 5 až 7 bánk, táto cesta netrvá dlhšie ako 48 hodín. V našom prípade, keď sú banky priamo napojené na Bankové zúčtovacie centrum Slovenska, čo je navyše dané zo zákona a platobné dokumenty fyzicky neobiehajú vôbec, štandardná platba trvá 3 až 4 dni.

Vzhľadom na to, že Ľudová banka Bratislava, a.s., je jedným z akcionárov Bankového zúčtovacieho centra Slovenska, podieľa sa do určitej miery aj na vypracovávaní stratégie jeho rozvoja. Z tohto pohľadu možno len oceniť, že pokročili práce na príprave bankového informačného systému, v rámci ktorého sa pripravuje databáza úverov, zavedenie elektronickej pošty a v blízkej dobe pravdepodobne dôjde aj k napojeniu na niektoré zo zahraničných databáz."

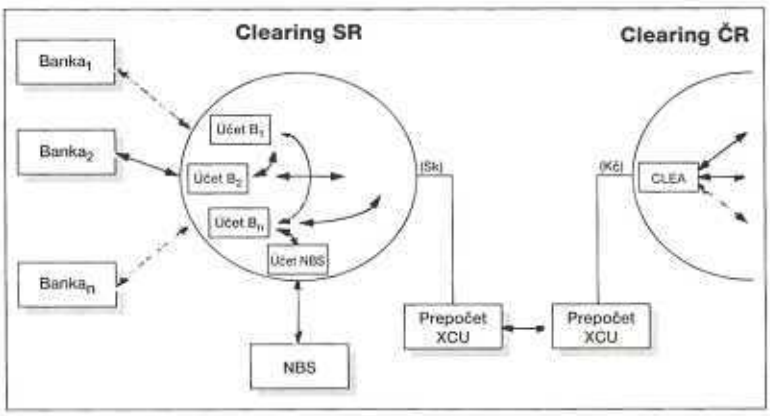

Schéma clearingu medzi bankami Slovenskej republiky vo vzťahu k Českej republike

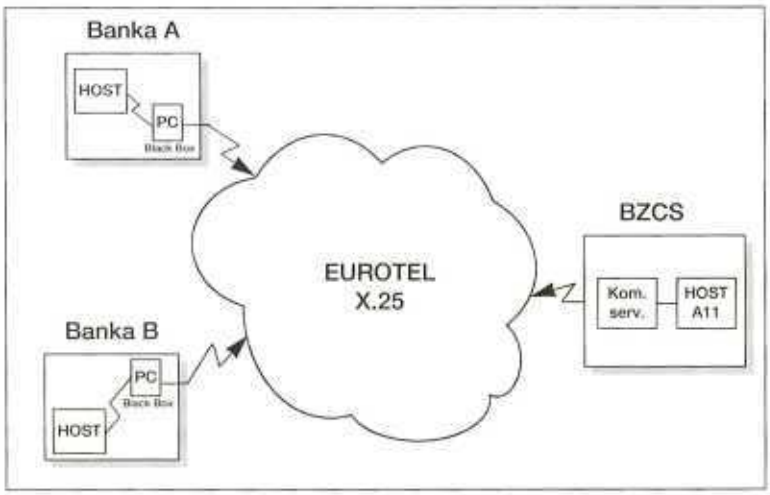

Schéma medzibankového komunikačného systému

Text a foto:
Stanislav Križan

NOVÁ BANKOVKA S NAJVYŠŠOU NOMINÁLNOU HODNOTOU

POPIS BANKOVKY

Bankovka je 80 mm široká a 158 mm dlhá. Povolená horná a dolná odchýlka v jej šírke a dĺžke je 1,5 mm. Námet novej tisíckorunovej bankovky čerpá z bohatej histórie Slovenska. Venovaný je Andrejovi Hlinkovi - významnej osobnosti slovenských dejín z prelomu 19. a prvej tretiny 20. storočia. Na lícnej strane je v pravej časti tlačového obrazca portrét Andreja Hlinku, ktorý je vytlačený tlačou z hĺbky tmavosivou a v strednej časti portrétu tmavofialovou farbou.

Na rubovej strane bankovky je vyobrazená Madona Ochrankyňa zo stredovekej nástennej maľby z rímskokatolíckeho farského kostola sv. apoštolov Šimona a Judu v Liptovských Sliačoch pri Ružomberku. V ľavej časti jej plášťa je motív Hlinkovho mauzólea v Ružomberku a v pravej časti tlačového obrazca kostol svätého Ondreja v Ružomberku.

Bankovkou s najvyššou nominálnou hodnotou, ktorú v roku 1993 Národná banka Slovenska dáva do obehu, je tisíckorunová bankovka. Autorom výtvarného návrhu tejto bankovky je akademický maliar Jozef Bubák, rytecký prepis prednej strany bankovky realizoval anglický rytec Jim Moore. Tlač bankoviek zabezpečila tlačiareň Thomas De La Rue and Company Limited.

Vpravo dole od portrétu Andreja Hlinku, smerom k pravému dolnému rohu tlačového obrazca, je umiestnená ornamentálna plocha, ktorá je vyplnená gilošovým vzorom a vytlačená tlačou z hĺbky tmavofialovou farbou.

V jej spodnej časti je v smere zdola nahor, súbežne s kratšou stranou bankovky, negatívne vyznačené malé hodnotové číslo „1000". V rovnakom smere je orientovaný skrytý obrazec, ktorý pri určitom uhle dopadu svetla vytvára tmavé alebo svetlé vyobrazenie skratky názvu meny Slovenskej republiky „Sk".

V nepotlačenej strednej časti päť milimetrov širokého okraja je drobným písmom umiestnená iniciálka mena a priezvisko autora výtvarného návrhu bankovky „J.BUBÁK Del", názov emisnej banky „© NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA" a iniciálka mena a priezvisko autora ryteckého prepisu portrétu „J. MOORE SC." (skratky DEL. a SC. za menami pochádzajú z latin-

Lícna strana bankovky s portrétom A. Hlinku

Rubová strana bankovky

ských slov DELINEAVIT, čo v preklade do slovenčiny znamená nakreslil a SCULPSIT, čo znamená vyryl). Iniciálky mena, priezviská a názov emisnej banky sú vytlačené svetlofialovou farbou, tlačou z plochy. V ľavej hornej časti tlačového obrazca je tlačou z hĺbky tmavosivou farbou vytlačené veľké číslo „1000" označujúce nominálnu hodnotu bankovky. Plocha číslic je vyplnená gilošovým vzorom. Pod veľkým hodnotovým číslom je v smere zdola nahor súbežne s ľavou stranou tlačového obrazca umiestnený v dvoch riadkoch text slovne označujúci nominálnu hodnotu bankovky „TISÍC SLOVENSKÝCH KORÚN" a vľavo od portrétu, v jeho dolnej časti, vytlačené meno zobrazenej osobnosti - „ANDREJ HLINKA". Texty sú vytlačené tlačou z hĺbky tmavofialovou farbou a meno a priezvisko osobnosti tmavosivou farbou.

Významným charakteristickým prvkom na oboch stranách novej bankovky sú farebné geometrické svetelné pruhy, ktoré sú vytvorené modelovaným lineárnym rastrom. Na lícnej strane bankovky svetelný pruh plynule prechádza z ružovofialovej cez svetlofialovú až do tmavofialovej farby. Pozadie v kombinácii svetlofialovej, fialovej, odtieňov sivej a modrej farby je vytvorené drobnými rastrami v podtlači, z ktorých dominujúce sú zvislé línie. Na rubovej strane prechádza geometrický pruh z fialočervenej do odtieňov svetlofialovej až tmavofialovej farby.

V nepotlačenej strednej časti okraja rubovej strany bankovky je v smere zhora nadol drobným písmom červenofialovou farbou vytlačená iniciálka mena a priezvisko autora výtvarného návrhu zadnej strany bankovky „J. BUBÁK DEL." a názov tlačiarne, ktorá bankovky vytlačila „THOMAS DE LA RUE AND COMPANY LIMITED".

V pravej časti kupónu je zhora nadol pozdĺžne s kratšou stranou bankovky, technológiou tlače z hĺbky, tmavofialovou farbou vytlačený nápis „NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA" a v ľavej časti v rovnakom smere orientovaný text „V BRATISLAVE, 1. OKTÓBRA 1993" a hĺbkotlačou faksimile podpisov členov Bankovej rady Národnej banky Slovenska Mariána Tkáča a Jána Mathesa, ktoré sú vytlačené tmavosivou farbou.

OSOBNOSŤ ANDREJA HLINKU

Andrej Hlinka patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenských dejín z prelomu 19. a prvej tretiny 20. storočia. Narodil sa 27. septembra 1864 v Černovej pri Ružomberku, v rodine roľníka a pltníka. Po gymnaziálnych štúdiách v Ružomberku a Levoči bol prijatý do kňazského seminára v Spišskej Kapitule, kde bol v roku 1889 vysvätený. Pôsobil vo viacerých kaplnkách na Orave a Liptove, neskôr sa stal farárom v Troch Sliačoch a v roku 1905 v Ružomberku.

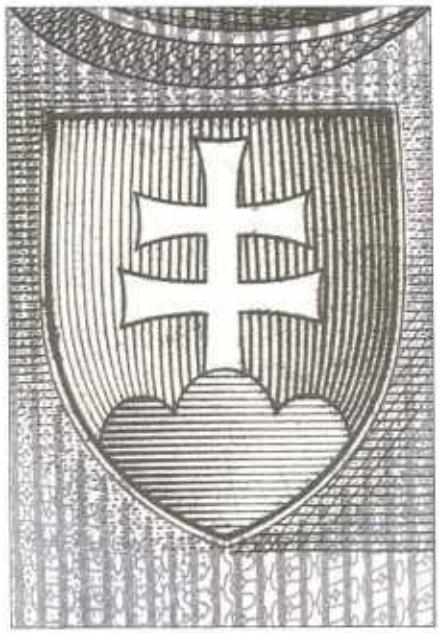

Technikou tlače z hĺbky je vytlačený i štátny znak Slovenskej republiky na rubovej strane bankovky

V kupóne bankovky s viactónovým vodoznakom (priesvitkou) s portrétom Andreja Hlinku

Politicky sa začal angažovať na pôde Zichyho ľudovej strany v deväťdesiatych rokoch 19. storočia. V roku 1898 neúspešne kandidoval za poslanca tejto strany. Súčasne bol prispievateľom a spoluredaktorom národne orientovaných Ľudových novín. Neskôr, v roku 1906, agitoval v parlamentných voľbách za slovenského poslanca dr. Vavra Šrobára, za čo sa dostal do sporu s biskupom a úradnou mocou.

V decembri 1906 bol odsúdený na dva roky väzenia, ktoré strávil v Segedíne. Po návrate na svoju faru v Ružomberku sa zapojil do formovania slovenského katolíckeho hnutia. V júni 1913 sa v Žiline konštituovala Slovenská ľudová strana a Andrej Hlinka sa stal jej predsedom.

V prevratových mesiacoch roku 1918 bol jednoznačne za vznik československého štátu a za rozchod s monarchiou. Po vzniku ČSR však ostro kritizoval zánik slovenských reprezentatívnych orgánov, neriešenie štátoprávneho postavenia Slovenska v spoločnej republike a viaceré proticirkevné prejavy predstaviteľov štátu a štátnych orgánov. Na čelné miesto programov svojej strany zaradil požiadavku autonómie Slovenska, ktorú ako poslanec presadzoval aj na pôde parlamentu. Jeho strana sa vďaka národnej a konfesionálnej orientácii stala najmasovejšou stranou na Slovensku. Andrej Hlinka zomrel 16. augusta 1938.

OCHRANNÉ PRVKY

Nová tisícorunová bankovka má širokú škálu ochranných prvkov, ktoré sú väčšinou totožné s ochrannými prvkami použitými na stokorunovej bankovke. Je však na nej i nový ochranný prvok, ktorý sa doteraz na žiadnej predchádzajúcej slovenskej bankovke nepoužil. Je to **optický premenlivý**

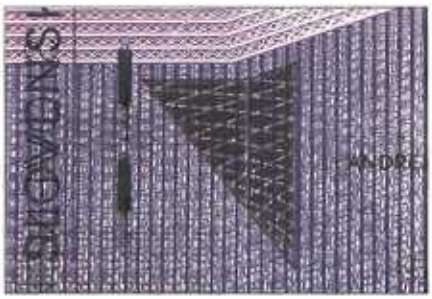

Novým ochranným prvkom je optický premenlivý prvok vytlačený špeciálnymi pigmentovými farbami

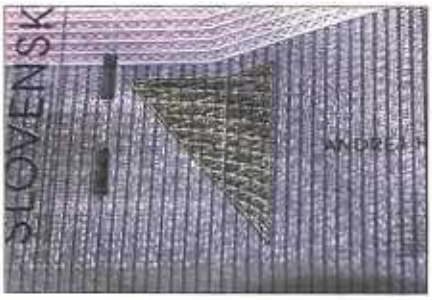

Pri pohľade proti svetlu sa mení farba trojuholníka z fialovočervenej na zlatozelenú

Sklopný efekt vytvárajúci skratku slovenskej meny „Sk" vytvára pri pohľade proti svetlu svetlý (negatívny) obraz

Pri otočení bankovky o 90 stupňov je sklopný efekt tmavý (pozitívny)

---

prvok v tvare trojuholníka, ktorého farba sa pri zmene uhla pohľadu mení z fialovočervenej na zlatozelenú. Nachádza sa v spodnej časti obrazového poľa a vytlačený je technikou tlače z hĺbky. Farebný efekt spôsobujú špeciálne pigmenty s premenlivými optickými vlastnosťami a je viditeľný len pri zmene uhla dopadu svetla na bankovku a závisí od jeho intenzity. Možno povedať, že čím je protisvetlo silnejšie, tým je aj optický variabilný prvok zreteľnejší. Ostatné prvky, použité aj na stokorunovej bankovke, sa odlišujú najmä farbou a použitými hodnotami mikrotextov, ktoré zodpovedajú výtvarnej a technickej koncepcii tisíckorunovej bankovky.

Nové bankovky sú vytlačené na prirodne sfarbenom **bankovkovom papieri**, v ktorom sa nachádza niekoľko ochranných prvkov. V ľavej časti je lokalizovaný viacstupňový vodoznak (priesvitka). Obsahuje farebné, červenou , zelenou a modrou farbou svetielkujúce vlákna, ktoré sú viditeľné len pod špeciálnym ultrafialovým osvetlením. V papierovej hmote je zapracovaný 1,2 mm široký ochranný okienkový prúžok z umelej metalizovanej kovovolesklej hmoty s opakujúcim sa mikrotextom „1000 Sk". Na licnej strane bankovky vystupuje ochranný prúžok na povrch papiera a vytvára na ňom sedem voľným okom viditeľných kovovolesklých okienok dlhých asi 5 mm.

Jedným zo základných rozlišovacích znakov pravosti bankoviek sú použité **tlačové techniky**. Na tlač nových bankoviek sa použili tri tlačové techniky - tlač z hĺbky, tlač z plochy a tlač z výšky. Na tisíckorunových bankovkách prevláda technológia tlače z hĺbky a sú ňou vytlačené hlavné motívy licnej i rubovej strany.

Technológiou tlače z hĺbky, ktorá je jedným z najdôležitejších znakov na posúdenie pravosti bankoviek, je na licnej strane vytlačený portrét Andreja Hlinku, všetky texty, veľké a malé hodnotové číslo a hmatové značky pre nevidiacich - štyri body s priemerom 1,5 mm vytvárajúce štvorec v pravej dolnej časti kupónu bankovky. Na rubovej strane bankovky je hĺbkotlačou realizovaný okrem hlavného motívu aj znak Slovenskej republiky a veľké i malé hodnotové číslo „1000". Tou istou technológiou je vytlačený nápis „NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA" a faksimile podpisov členov Bankovej rady Národnej banky Slovenska M. Tkáča a J. Mathesa na ľavom okraji kupónu.

Technológiou **tlače z plochy** sú vytlačené svetelné geometrické pruhy, sútlačová značka, podtlače a drobné nápisy na okrajoch oboch strán bankovky.

Tlačou z výšky je vytlačené vodorovné a zvislé číslovanie na licnej strane bankovky. Pre túto tlačovú techniku je charakteristické najmä vytlačenie farby k obvodu písmen a číslic.

Dôležitou súčasťou ochrany slovenských bankoviek je **priesvitka** (vodoznak). Vzniká už pri výrobe papiera a je viditeľná pri pohľade proti svetlu. Na nových tisíckorunových bankovkách je použitá tzv. lokalizovaná stupňovitá priesvitka, čo znamená, že je umiestnená na určitom konkrétnom mieste. Priesvitka je vytvorená kombináciou širokej škály odtieňov pozitívnej a negatívnej vodotlače. Na novej bankovke je umiestnená v 43 mm širokom nepotlačenom okraji a tvorí ju portrét Andreja Hlinku.

Do hmoty špeciálneho bankovkového papiera sa už pri jeho výrobe zapracúva **ochranný okienkový prúžok**. Na novej bankovke je použitý prúžok z umelej metalizovanej hmoty, široký 1,2 mm. Do papiera je zapustený v smere rovnobežnom s kratšou stranou bankovky. V priehľade proti svetlu sa javí ako súvislý neprerušovaný tmavý pruh v papieri s opakovaným negatívnym mikrotextom označujúcim nominálnu hodnotu „1000 Sk".

Skrytý obrazec je ochranný prvok založený na špeciálnom optickom efekte vyvolanom špecifickým usporiadaním plastických liniek vytvorených hĺbkotlačou, na ktoré dopadá svetlo. Poznáme ho aj pod názvom sklopný efekt, pretože skrytý obraz sa stáva viditeľným vtedy, keď bankovku sklopíme vo výške očí do vodorovnej polohy proti zdroju svetla. Na novej bankovke je umiestnený nad malým hodnotovým číslom „1000" a pri zmene uhla pohľadu a pootočení bankovky o deväťdesiat stupňov vytvára tmavú alebo svetlú skratku názvu meny Slovenskej republiky „Sk".

Na oboch stranách bankovky je **sútlačová značka**. Vzniká tak, že obe

Časť lícnej strany bankovky s malým hodnotovým číslom v giošovej ploche a rastúcim vodorovným číslom

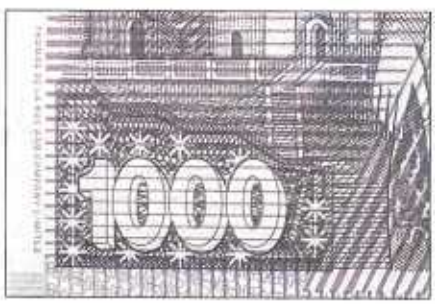

Malé hodnotové číslo „1000" na rubovej strane bankovky v ornamentálnej giošovej ploche

Pravosť bankovky charakterizuje ochranný okienkový prúžok, ktorý je zapracovaný do bankovkového papiera. Proti svetlu vytvára súvislý pás s mikrotextom „1000 Sk"

Ochranný okienkový prúžok vidieť na bankovke ako kovovolesklé okienka s mikrotextom

---

strany bankovky sa tlačia súčasne, čím je zaručená presná sútlač oboch strán. Pretože jednotlivé linky obrazca na seba presne nadväzujú a na oboch stranách sa dopĺňajú, celý obrazec vidieť len v priehľade proti zdroju svetla. Na novej bankovke je ochranná sútlačová značka umiestnená v pravom hornom rohu tlačového obrazca pri pohľade z lícnej strany a v ľavom hornom rohu tlačového obrazca rubovej strany bankovky. V priehľade proti svetlu vytvára biele písmeno „S" vo fialovom poli.

Na lícnej i rubovej strane novej tisíckorunovej bankovky sú **mikrotexty**. Sú to drobným, 0,2 mm vysokým písmom vytlačené texty, označujúce nominálnu hodnotu bankovky, skratku peňažnej meny a skratku emisnej banky, ktoré sú viditeľné len pod lupou alebo mikroskopom. Z toho je zjavné, že spĺňajú predovšetkým ochrannú funkciu. Na lícnej strane je mikrotextom v ochrannom okienkovom prúžku vytlačené opakujúce sa číslo „1000 Sk". Viacnásobne sa opakujúci mikrotext „1000 Sk", vytlačený technikou tlače z hĺbky, sa nachádza i v mikrotextovom riadku pod hodnotovým označením nominálnej hodnoty bankovky „TISÍC SLOVENSKÝCH KORÚN" na lícnej strane bankovky. V kupónovej časti rubovej strany je vo veľkom hodnotovom čísle vytlačený negatívny mikrotext „NBS" a technikou tlače z plochy opakujúci sa mikrotext „1000 Sk".

Aj na tejto bankovke sa nachádza **ochranná striebristoleská metalická plocha**. Umiestnená je ako obdĺžniková plocha v ľavom hornom rohu tlačového obrazca a pokrýva prevažnú časť hodnotového čísla. Podobná menšia plocha je aj v dolnej časti bankovky a s hornou je spojená tenkými metalickými linkami, ktoré sú prerušené farebným geometrickým svetelným pruhom.

Na novej tisíckorunovej bankovke sa nachádza **ochranná líniová štruktúra**, ktorá spôsobuje, že na kópii vznikne namiesto pôvodného vzhľadu bankovky prázdny papier alebo svetlý tieň, ktorý je už na pohľad odlišný od originálu umiestneného na hornej a dolnej potlačenej časti kupónu a pravého okraja bankovky. Táto štruktúra je vytlačená technológiou tlače z plochy a plynule prechádza zo svetlofialovej do svetlej sivomodrej farby.

Technikou tlače z hĺbky sú vytlačené texty, ktoré sú charakteristické svojou plasticitou

---

Ochrana tisíckorunových bankoviek je zabezpečená i v spôsobe **číslovania**. Označenie série bankovky veľkým písmenom abecedy a poradové číslo bankovky je vytlačené vo vodorovnom smere vpravo dole pod portrétom Andreja Hlinku čiernou farbou a v zvislom smere zhora nadol v pravom hornom rohu kupónu fialovou farbou, ktorá pod ultrafialovým svetlom svetielkuje. Číslice vodorovne situovaného a poradového čísla bankovky sa smerom zľava doprava od štvrtého čísla zväčšujú a sú vytlačené špeciálnou magnetickou farbou.

JIM MOORE - AUTOR RYTECKÉHO PREPISU

Angličan Jim Moore je skúseným dlhoročným rytcom spoločnosti Thomas De La Rue and Company Limited. Vyučil sa v umeleckej škole St Martin's College of Art v Londýne. Pretváraniu umeleckých diel do rytín bankoviek a ostatných cenných papierov sa venuje už 39 rokov. V spoločnosti Thomas De La Rue pracuje 26 rokov a posledných 15 rokov sa špecializuje výlučne na najťažšiu oblasť ryteckej práce - rytie portrétov.

Na novej tisíckorunovej bankovke je autorom ryteckého prepisu portrétu Andreja Hlinku na jej lícnej strane. Rubová strana bankovky je podobne ako v prípade sto a päťstokorunovej bankovky kolektívnou prácou rytcov tejto tlačiarenskej spoločnosti.

Ing. Štefan Fröhlich
Národná banka Slovenska

ČO VŠETKO VYBAVÍTE V POĽNOBANKE ?

Poľnobanka, a. s. Vám ponúka svoje produkty a služby:

1. Úvery

• krátkodobé, strednodobé a dlhodobé • zmenkové obchody • eskontný úver (pre poľnohospodárov a exportérov) • Americký úverový program (pre súkromných podnikateľov) • úvery na II. vlnu veľkej privatizácie • leasing prostredníctvom dcérskej spoločnosti Poľnoleas, s.r.o.

2. Depozitá

• bežné účty pre podnikateľské subjekty i občanov v korunách i cudzích menách • termínované vklady v korunách i cudzích menách • vkladové konta: PROGRES, PROFIT, PODNIKATEĽSKÉ • vkladné knižky v korunách i cudzích menách • vkladové listy

3. Domáci platobný a zúčtovací styk

• prevody a zúčtovanie platieb v rámci SPB, a. s. alebo s inými bankami • pokladničné a zmenárenské služby • bankové šeky, cestovné šeky a pod. • úschovné služby

4. Platobné a zúčtovacie služby so zahraničím

• hladké platby • dokumentárne inkasá • dokumentárne akreditívy

5. Factoring

• predaj pohľadávok splatných v budúcnosti formou cesií

6. Záruky

• na zahraničnoobchodnú činnosť klientov banky

7. Investičné bankovníctvo

• sprostredkovanie emisií cenných papierov a ich umiestnenie na trhu • kótovanie cenných papierov na burze • obchodovanie s cennými papiermi • poradenská činnosť pri investovaní na kapitálovom trhu • predaj podielových listov dcérskej spoločnosti AGROINVEST, i. a. s.

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA BANKA, a.s., BRATISLAVA
Banka so zdravými koreňmi

Centrála: Bratislava, Vajnorská 21, tel. 07/2021289, **Filiálky:** Bratislava, Krížna 50, tel. 07/666 31, Trnava, Trojičné nám. 46, tel. 0805/220 38, Dunajská Streda, Štúrova 41, tel. 0709/269 14, Nové Zámky, Svätoplukova 1, tel. 0817/216 22, Nitra, Výstavná 4, tel. 087/336 25, Prievidza, Mariánska 6, tel. 0862/263 80, Martin, Osloboditeľov 1, tel. 0842/356 31, Žilina, Národná 12, tel. 089/ 222 44, Zvolen, Nám. SNP 50, tel. 0855/236 95, Lučenec, Podjavorinskej 19, tel. 0863/249 38, Liptovský Mikuláš, Kollárova 2, tel. 0849/246 28, Poprad, Karpatská 3056/15, tel. 092/227 70, Spišská Nová Ves, Odborárov 12, tel. 0965/256 47, Prešov, Kúpeľná 8, tel. 091/341 10, Košice, Trieda SNP 48/A, tel. 095/42 42 30.
Expozitúry: Michalovce, Sama Chalupku 1244, tel. 0946/218 89, Rožňava, Šafárikova 71, tel. 0942/233 90, Považská Bystrica, Jilemnického 1, tel. 0822/242 95, Tatranská Lomnica, Dom služieb, tel. 0969/96 75 11, Bardejov, Dlhý rad 17, tel. 0935/67 45, Malacky, Záhoracka 51, tel. 0703/ 37 54, Galanta, Revolučná štvrť č. 1, tel.: 0707/29 94